

التحفة الزهية في اللغات الشرقية

على الرسالة البهية * الفارسية التركية * تأليف العالم اليب * والفاضل الحبيب * كمال افندي احد
اعضا مجلس المعارف العمومية * ونظر عموم مكاتب الدولة العثمانية العلية * واحدا رباب مجلس العلوم * الذي هو
تحت تسميته (انجمن دانش) موسوم *

المستخرجة الى اللسان العربي عن يمد العبد الفقير * المقرب العجز والتقصير * الراجي غفر له الرؤف * ناصيف
بن منعم العلوف * مدرس الالسنه الشرقية * والمولف والمترجم في اللغات العربية والتركية ثم الفرنسية
وقد طبعت بنفقة المرغب والمشوق لترجمتها * والمستحسن تكرر طبعها وشهرتها * صاحب الخير والمراحم * المتسربل
بوشاح النعمة والكارم * امين محصل افندي لازميري * الترجمان الاول سابقا في الديوان الهيموني * وكاتب ستر
الخارجية سالف * واحدا عضوا مجلس العلوم السام * ومأمورا الدولة العلية حالاً في بر الشام * دام فضله *
* في مدينة ازمير *

بمدة ولاية * وتحت حماية * الوكيل الاعظم * والوزير الافخم * انسان عين الوزير الجليل * عالي پاشا ذي الجود
والفضل الجزيل * وبالله التوفيق امين *

* ١٢٦٩ *

سنة

* ١٢٥٣ *

(يا الله)

بسم الله المبدى المعيد

سبحانك يا من افضت من البحر مراحمك وثنائك * على الانسان ما يعجز عن نواله سواك * واودعت فيه حكمة
سبك درر المعاني نيات الافكار * في قواميس الالفاظ والاصوات * كما انك قدرت على استخراجها من اصفاة البحار *
تميز الدعاساؤه من المبروات * والصلوة والسلام على انبيائك لا طهار * ورسلك بدور الادوار * صلاة وسلاما
ممتدين امتداد العوالم والافلاك * ومتعاقبين تعاقب الليل والنهار * على السنة لانام والاملاك * فاستجب
بجاههم اللهم ما تقدمه لدى عرشك من التوسل بحفظ مولانا صاحب المراحم والعدل * وسلطاننا وحيد الدهر والفضل *
من اقمته رحمة للعالمين * السلطان عبد المجيد خان * ولي الامر الامين والفخر المبين * فانك اعظم
المحسنين * وابد فيه حبة الفائف باعادة انوار العلوم والمدارس * مابين عبادك وقد كانت دواير * شكر الجلالك
بافصح لسان ذالِق * في المغارب والمشارق * وايدة على تحلية جيد دولته بحلى الجود والثناء * فتشرق اشراق
شموس الافاق على العوالم والا حياء * فانك سيد الموندين *
وبعد فيقول العبد الفقير ناصيف بن الياس نعم المعلوم * اذ قدم من الله تعالى على بتعلم لغتي التركية والفرنساوية *
وتطبيقهما على اللغة العربية * وتلوث الرسالة الفارسية التركية * تاليف السيد الجليل * والامام النيل * من

شهدت له افاضل عصره * بكمال صفاته * كمال افندي احد موقري اعضاء مجلس المعارف السلطانية * وناظر عموم
المكاتب الهميونية * واحذر ارباب مجلس العاوم الا كادنيته * وهو كما قال فيه الشاب النجيب * واللبيب - ب
الاديب امين شميل اللبناني

شعر

* شهيم غدا في مقامات العلى علماً * كالشمس في وسط الابراج تنتقل *
* في كل منزلة صلات مفاخره * اقصى الكمال لديه جايتمثل *
وقال فيه ايضاً

* عادت صفاتك للمعالي قرينة * حتى تسربت الكمال لباسا *
* وغدوت للانام بدر فضائل * تعانق اقربك المنازل راسا *
* فانورت اجرام العلام لآزماً * شعناً تحيط بك البروج اساسا *
* لازال يعرفك الكمال رئيسه * واولى المعارف سيداً وقياسا *

ووجدت الفائدة المشتملة عليها لمن رام ادراك اللغتين المذكورتين * وددت ان لا تكون شمس منافعها * كاسقفى
سماء لغة الاعراب * مقر الفصاحة والبراعة * فيحرم من لذى ذفاكتها * كثير ممن شهدت لهم بالفضل والاداب *
البلاغة والميراعة * فعلت عليها ترجمة عربية * ودعوتها التحفة الزهية في اللغات الشرقية * تابعاً بذلك نظم اصلها *
ليسهل على الطالبين فهمها * وقد جأت بحمدته تعالى خالية عن التحريف والتصحيف * تنقر بالفضل
لصاحب الاصل المنيق * لازال مقصد الادباء والفضلاء ومنزل العلماء والبلغاء *
هذا وبالله التوفيق

تکلم رساله بسی دیباجه سی

اربابی عند نده معلوم اولدیغی اوزره هر بر لسانده تکلم اولسانی بیلنلرایله صحبت و مکالمه یه متوقی اولوب مثلاً بر آدم حر
نقد عربی و فارسی اوقیوب و اوقوتسه اربابی ایله مکالمه ایدوب تحصیل ملکه ایتمینجه تکلمه مقتدر اولمیه جغی و لوعلم
قوتی ایله تکلم ایتسه بیلده اصول مکالمه یه توافی ایتمیه چکی اشکار در شمدی یه قدر عربی و فارسی پکت چوق کتابلر
تالیف اولنمش ایتسه ده مخصوصاً تکلم ایچون یا پلمش بر کنابه تصادق اولنده مد یغندن هر سکاران لسان فارسی یه بره دیه
عاجزانه اولمق وایلروده اختلاس وقت اولنور ایتسه ده از یاده توسیع و تفصیل قلمق اوزره فارسی سوال و جواب
اصولنده بر مکالمه رساله سی ترتیب و درت باب اوزره تبویب اولندی و بر متکلم ایله مخاطب فرض اولوب متکلمک
فارسی اولدوق ایتدیکی سوال و خطابه س و مخاطبک کذلک فارسی و یردیگی جوابده ج حرفلری اشارت اولنده رق
مقابلنده اولان سطرلره دخی اهل ایرانک استعمالنه تطبیقاً تر کچه معنای لازمیلری یازیلوب بشقه بشقه لغت رینی تفسیر
و بیانندن صرف نظر اولندی و ایرانده حین ملاقاتده یکدیگره سلام و بر مک سنت سنیه سی مرعی ایتسه ده کوچک بیوکه
واکثری پیاده آتلوید و صاحبخانه اوطور دیغی حالده کلان مسافره سلام و بر مک و سلامی الآدخسی ینده سلام علیکم
دیدرک مقابلده ایتمک و اصحاب رتبه دن بولنان ذات تواضع مراد ایدر ایتسه مادوننی اولان شخصه سلامده مسابقت

ایلمک اصول لرندن اولوب ال ایله تمنا جاری اولمدیغندن اوطوردیغی حالده دخی رسم خوش امدی وسؤال خاطر
اکثری انخاوسر فروایلمک مثللو اشارت وایما ایله ایفا اولنمق عادتلری اقتضاسند ندر ولسان فصیح بیان ترکی یه
اکثری عربی و فارسی و السنه سائره قارشمق مناسبتیله وسعت کامله کله رک انواع صور مستحسنه ایله افاده مرام و دزار
کونه تعییرات خوش ایتده ایله تبریک وقت و فتح مقدمه کلام ممکن اولوب بیاهی الفاظ ترکیه اصلیه دن استغنا حاصل
اولمشدر لکن لسان فارسی یه عربیدن ماعدالسان قارشمدیغندن ترکی قدر وسعت کله مدیکنه بنام کاله لر نده لغات
اصلیه و اصطلاحات قدیمه مرعیه لرندن عدول ممکن اولمیه رق اثنای ملاقاتلر نده ذکر ی سبقت ایتدیکی وجهله سلام
وانخاوسر فرو مثللو حالات ایله رسم ترکیبی اجسرا و بعض گونه تعییرات مخصوصه ایله استفسار حال ایدوب
مصاحبتله ابتدا ایدر لر اشبور ساله درت باب اوزره تبریب اولنوب باب اولته روز مره مستعمل اولان تعییرات
ایله ابتدا و مناسبت ایله اکثر لزومی لغتلر دخی تحریر و املا اولنمشدر و مطالعه اید نله علم اجمالی
حاصل اولمق اوزره باب ثانیده ایرانک احوال معالک و بلدان و کیفیت طرق
و مسافاتی بیان اولنوب باب ثلثلده السنه و کتابت و شعر و انشایه دائر معرفت لرندن
بحث اولنورق باب رابعده سؤال و جواب اصولی تشرکله عدد و حساب دائر
و سائر لغت شتی قید و املا اولنمشدر

باب اول

فارسی

س

خوش آمدید صفا آوردید

ج

محبت شما کس نشود بخد مت شما
رسیدیم

س

احوال شما چه گونه است ملای ندارید

ج

الحمد لله از محبت شما اگر ملای هم بود
از رسیدن خدمت شما رفع شد

س

فاخوشی جسمانی ندارید

ج

الحمد لله از لطف شما

س

بنده را بکلی فراموش فرمودید

ترکی

خوش کلد یکر صفا کلد یکر

دولت کزد انم اولسون خاکپایه کلمکله
تشریف ایلدک

کیف شریف کزنصلدر انشا الله بر کدر یکر
یوقدر

الحمد لله سایه لطف کزده بر کدر مز یوقدر
بالفرض اولسه بله خاکپایه کلمکله رفع

اولدی

وجود یکر انشا الله صحت وعافیتده در

الحمد لله اثار لطف کزله

بنده کزی کلیا فراموش یورد یکر

عربی

جیتم بالسرو والراحه * اهلا وسهلا ومرحبا
فلتدم دولتکم حضرة الخدا متکم وتشرفنا
بتراب اقدامکم

کیف مزاجکم الشریف انشا الله نکونون
خالین من الکدر

الحمد لله بطل لطفکم غیر مکدرین
وبالفرض اولسه لو کنا مکدرین لزال

ذلک من مجینا التراب اقدامکم

ان شاء الله یكون وجودکم بكل صحة وعافیه

الحمد لله من تاثیر لطفکم بخیر

لقد نسیتم داعیکم بالکلیه

الحمد لله

ف

استغفر الله شهاکی از خاطر مافرا موش
خواهید شد

حقیقه من هم تقصیر دارم بخد مت شها
مشرق نشدم

استغفر الله قصور یعنی چه شها صاحب
اختیارید بنده خانه متعلق بشهاست

احوال مخدوم زاده چه کونه است
دعا کوی شها هستند

احوال برادر و والد خوش است
شها را دعا میگویند

عید شریف شها مبارک
شها را هم انشا الله این عید مبارک باشد

قدوم نورسیده مبارک باشد

ت

استغفر الله سز نرمان خاطر مزدن چقار
فراموش اول نورسکز

حقیقه بنده قصورم وارند متکزل مشرف
اوله مدم یعنی خاکپا یکره کله مدم

استغفر الله قصور نه دیک سز صاحب
اختیار سکز بنده خانه سزه متعلقدر

مخدوم زاده لرت کیفری نصلدر
سزک دعا یکزد لر

برادر و والد کزک کیفری ایومیدر
سزه دعا ید ویر لر

عید شریف مبارک اولسون
سزه انشا الله بو عید مبارک اولور

نورسیده کزک قدومی مبارک اولسون

ع

استغفر الله بانی زمن بر حتم من فکر ناو
نسیناکم

حقیقه ان القصور من دایکم اذ مات شرفت
بخد متکم و ما امکنی ان احضر لرترب

استغفر الله ما معنی القصور انتم اصحاب
الاراد تو محلی یخصکم

کیف مزاج الاولاد مخا ذیمکم هل انه جید
هم داعون لکم

کیف حال الوالده و شقیقکم هل انهما بخیر
آخذان بالدعا لاجلکم

عیدکم الشریف فلیکن مبارکنا *
وهذا العید فلیکن ایضا مبارکنا علیکم انشا الله

مولودکم الجدید فلیکون قدومہ سعیدا

خدا

عید مبارک
اولسون

ف

خدا بشاهم انشا الله کرامت کند

منصب تازه شها مبارک

انشا الله شهاهم بهنصب خوبی سر بلند
میشود

خیلی وقت است شمارا ندیده بودم
اشتیاق داشتم

من هم دلم میخواستم بخد مت شها
برسم از کم سعادت میسر نشد

مظنه در استانبول نبودید
خیر جایی رفته بودم تازه آمدم

البته بمنزل خودتان پایین آمده اید
منزل از خودم ندارم جایی مهمان شدم

ت

خدا سزده انشا الله کرم ایدر

یکی منصبکرمبارک اولسون

انشا الله سزده بر کوزل منصب ایلسد
سر بلند اولور سکز

چوق وقتدر سزی کورما مش ایدم
اشتیاقم وار ایدی

بنده کوکلم استردی خدمتکزه کلمه بی
طالعزل کمدن میسر اولدی

ظمه استانبولده دکل ایدی کز
خیر بریره کشش ایدم یکی کلدیم

البته کندی خانه کزه ایتش سکز در
کندی قوناغم یوقدر بر بوده مسافر اولدم

ع

الله یهکم کذلک

وظیفتمکم الجدیة فلنکن مبارکة

وا انشا الله یکن لکم وظیفه حسنة البتی
ترفع شانکم

لی زمن لم انظرکم وکنتم مشتاقا لکم جداً

انا ایضاً کان قلبی یتشوقکم وانهالسو
الحظلم یتیسرنصیب

اطین انکم ماکنتم بالاستانة
کلاً لقد کنتم فی مکان اخر والان قد
رجعت

من الیعلوم انکم نزلتم بنحلکم الخصوصی
لیس لی منزل خاص بل انا مقیم فی احد
الاماکن

ف

م هر ایه بنده خانه تشریف نیلورده جامی
دیگر رفتید

ج چون عیال و اولاد ما انجما منزل داشتند
ما هم لابد شدیم انجا پاییں آمدیم

س خانه از برای شما ضرور است چه خواهید
کرد

ج حالا میروم بیک خانه جستجو بکنم
میخرید یا کرایه میکنید

ج اگر ارزان میجویم میخرم والا کرایه میکنم

س خانه تیکه از برای شما ضرور است چند
اوقات داشته باشد کفایت میکند

ع اندرونی و بیرونی هفت اوقات داشته
باشد بس است

ث

نیچون بنده خانه کزی تشریف
ایشیوب بشقه محله کندیکز

چونکه عیال و اولاد مزاوراده ساکن اید یلار
بزده ناچار اوریاه نزول ایلدک

سزک ایچون بر قوناق لازمدر نه
یاهه جقسکز

شهدی کیدوب بر خانه ارایه جفم
صا تو نیی الورسکز کرایله می طوتار سکز

اگر اوجوز بولورسم الورم بولا مزسم کرایله
طوتارم

سزه لازم اولان خانه نک قاچ اوله سی
اولسه کفایت ایدر

ایچمورده دیشروده یدی اوله سی اولسه
کفایت ایدر

ع

لهاذا توجهتم لغير مکان وما شرفتم محلکم
ها هنا

ج حيث لا مبال ولا اولاد کانوا هنا المنک
مقیمین لزم اکون معهم

قد یلزم لکم محل فماتصنعون

لأن انا اذهب وانظر لی بیتا
هل تشترونه او تستاجرونه

ان رأیته بشین قلیل فاشتریه ولا فاستکری

س ملی کم اوصه یجب ان یکون البیست
محتویا حتی یکون کافیا

امن وجذب بالداخل والخارج سبع اوص
فیکفی

ف

من یکنخانه سراغ دام بجبهت شعا کرایه
بکنم

بسیار خوب حالا میروم و می بینم
حالا نمیشود انشا الله فردا

من اکنون میروم فردا نتوانم بیایم

شب اینجا بمانید

امشب نمیشود شب دیگر نمی آیم
چرا میشود مگر از جایی وعده گرفتند
شمارا

بلی نیکی از دوستان و همدادام کنه
امشب می آیم

حالا هرزود است گجا میروید
کار دیگر هم دارم زود باید بروم

ث

بن برخانه بیلورم سزک ایچون استکرا
ایده یم

پکت کوزل شهدی کیده لم و کوره یم
شهدی اولماز انشا الله یارین

بن شهدی کیدرم یارین کله سم

کیجه بوراده قالیکز

بو کیجه اولمز بشقه کیجه کلورم
نیچون اولمز مکر بریر سزدن وعده مسی
الدیلر

اوت احبادن برینه بو کیجه کلورم دیسو
سوزویردم

شهدی پکت تیز در نره ید کید یورسکز
بشقه ایشمده وار تیز کیم کلکم لازمدر

ع

انا اعرف بیتا فاستاجرکم

مناسب جدا فلان نذهب ونظره

الان غیر ممکن ان ها الله نه ارغد

انا الان متوجه ونهار غدا اقدر علی
المجی

ابقوا عندنا هکذا الیله

هکذا الیله لا یمکن وانما الیله اخری سانجی
لماذا لا یمکن هل انکم اعطیتسم قولا فی
محل ما

نعم لقد اعطیت قولا لاحد الا خباب
بالحضور لعنده فی هذا المساء

الوقت یا کر فاین تذهبون

لی شغل آخر فیتضی ان اتوجه الیه بسرعه

ف

چه کار دارید و کجا خواهید رفت
اول بمسجد میروم تا نماز عصر را بگذارم

س
ج

شما باید اول بحمام بروید تا از خستگی
راه در آیید

س

صبح بحمام رفتم
نماز را اینجا بگذار

ج
س

وضو ندارم
افتابہ پیارند دست نماز بگیرد
من آب کرم میخوام

ج
س

آن هم هست بگویم بسیارند
که می آرد نوکرها اینجا نیستند
جایی رفتند حالا می آیند

س
ج
س

تا آنها بیایند من یکت گردش کنم

ج

ت

نه ایشکزار و نه ریه کیده جکسکز
اول مسجده کیدرم ایکندی نمازی ادا
ایتمکه

یول یورغونلغنی چقارمق ایچون سزه
ابتدا حمامه کتمک لازمدر

صباحلین حمامه کتدم
نمازی بوراده ادا ایله

ابدستم بوق

ابریق کتورسونلور آبدست آلیکز
بن سجاج صواسترم

اوده وار سولیم کتورسونلر
کیم کتور او شاقلر بوراده یوقدر

بریره کتدی لر شمدی کلور لر
انلر کلنجه قدرین دولاشدیم

ع

ماهی المصاححه وال این تذهبون
یلزم اذهب اول ال الجامع لاجل صلوة
الصر

ینبغی تذهبون قبل ال الحمام لاجل
الراحه من تعب الطريق

لقد ذهبت صباحاً ال الحمام
فاقيموا الصلاة هاهنا

انا لست متوضياً

فليحضروا الا بريق لتوضؤوا
أريد مأسختنا

فهذا ايضا موجود اقول لکی يحضروه
الخدم ليسوا بموجودين فمن يحضر الماء

قد ذهبوا ال محل ولان يرجعون
ادور قليلاً لينمايرجعون

ف

س یکدمی صبر بفرمایید من هم می آیم
 ج شما زحمت مکشید بجای خود تان
 س باشید
 چرانی رفته دم در مطیّد

ج کفشیم بیدان نیست
 س چرا چه طور شده است
 ج نمیدانم وقت آمدن بکفشکن گندم

س حالان نیست
 س موزه مرا ببینید
 ج خیر مال خودم را یکی برده بود حالا آورد

س پر دور نروید
 ج خیر نمیروم از سر کوجه بر میگردم

ت

براز یجف سبز بیور یگز بنده کلیورم
 س زحمت چکمه ییگز کندی یر یگز ده
 طور یگز
 نیچون کتمیوب قیو دینده مغل سز

یعنی طور بیور سز
 ایاق قابلم یو قدر
 نیچون یوق نه اولمشدر
 بلمیورم کلدیکم وقت پابو جلقده چقاردم
 بشمدی یوقدو

بنم چزمه می کیگز
 خیر کندیمک کینی بوی کتور مشش
 ایدی شمدی کتوردی
 چوق اوزاق کتمییکز
 خیر کتم کوشه بلشدن دونزم

ع

اصبر قلیلا سار جمع عاجلا
 لا تتعبوا سرکم ابغوا منکم
 لماذا لاتذهبون وتجلسون عند البوابه

لیس لی جذآ
 لماذا لا یوجد وماذا اصاب بخفک
 لا اعلم حینما حیث شلحت فی العتب والان
 ماهو باین

البسوا جزمی
 لا ان خفی وجدته وقد کان اخذک واحد
 فالان احضره
 لاتذهبوا بعدا
 کلا فقط الی قرب الزوایده وارجع

ف

اینک بجهای آمدند بیایید و صوب بکیرید
 من خیردم اینجاست نماز گرفتم
 از شیر آب نمی آمد چه کردید
 از اندرون یک قدری آب دادند
 جانماز حاضر است بیایید
 من اینجا نماز کردم جانماز را تا کنند
 قالان میل دارید
 چرا گرمی آرند بد نمیشود
 بالا خانه تشریف نمی آرید
 دم در خواهم نشست
 بگویم فرش کنند
 یک صندالی بگزیند پس است
 من اگر می خواهید قهوه بپزند

ث

اشته او شاق لرگلدیلر کلکز آبدست الیکز
 بن کندم بوراده آبدست آلدن
 موصلقدن صولکمیوردی نه یاهدیکز
 ایچرودن بر مقدار صویردیلز
 سجاده حاضر در کلکز
 بن بوراده نمازی قیلدم سجاده یسی
 دوشور سونلر
 نازکیله یه میلکز وارمی
 نیچون میلم یوق اگر کتور لر سه فنا اولمز
 یوقار او طه یه تشریف ایتمز میسکز
 قپودینده او توره جنم
 سولیم دوشه سونلر
 بر صندالیه قوسونلر یتشور
 اگر استرسکز قهوه پشور سونلر

ع

هوذا الخدم قد حضروا تفضّل توفّأ
 قد توصّیت هاهنا
 لم یأت المآمن الحنفیه فکفی منعم
 قد اعطونی من داخل ما یکفینی من المآله
 السجاده هی حاضره فتفضّلوا
 لقد صلیت فلیرفعوا السجاده
 هل لکم میل لارکیل
 ولماذا لا ان کان یحضرونها فلا یبلس
 لا تشریفون لالوجه الفوقیه (العلیا)
 ارید ان اجلس عند البوابه
 اقول لهم ان یفرشوا
 فلیضعوا کرسیا فانه یکفی
 ان کتتم تریدون ان یعملون قهوه

ف

چ قهوه خوشم نمی آید چای بپزند
س چای را حاضر کردند بسیارند
چ زود بیارند تا سرد نشود و شیر بنیشکم باشد
س قند را شما خودتان بپندازید
ت قدری آب لیمون هم بریزند
س لیمون هست بدست خودت بیفشار
ت بپرید و بدادند
س بنده سوای شیرتوی چای چیز دیگر
نریزم
چ بسیار خوب من هم باشیر میخورم
س اگر بقضامیل دارد حاضر است
چ ماخیر امروز نه را در آورده خوردم
س شام را کی بیارند

ت

قهوه خوشه کلمز چای پشور سونلر
چایی حاضرلدیلر کتور سونلر
چاپوق کتور سونلر صوغوسون و طادی
از اولسون
شکری سز کند یکنز قویکنز
بر مقدار لیمون صویده قاتسونلر
لیمون وارد کردندد الیکزله صقیکنز
کسوب ویرسونلر
بنده کز سوددن غیری چایک ایچنه
بشقهشی قویمام
چوق کوزل بنده سودایله ایچرم
اگر طعامه میلکنز و ارایسه حاضر در
شمدی استهم بوکون طهر طعامن کچ یدم
اخشام طعامنی نرمان کتور سونلر

ع

انا لا انبسطمن القهوه فلیعملوا جای
قده یاوا الحای ایحضرونه
فلیحضروه حالا کلیلا ببردولیکن حلوه
قلیلا
انتم ضعوا السكر
فلیضعوا قلیلا من صیر الیمون
الیمون حاضر فانتهم اعصروه
فلیقطعوا و یجیوا به
انا لا اصنع شیائی السجای غیر الحلیب
مناسب جدأ و انا اشر به ممز و جا بالحللب
اذا کان لکم قابلیة للا کل فهو حاضر
لان لا ارید لانی الیوم تغذیت بعد الظهر
متی ترغبون حضور العشاء

ف

یک ساعت از غروب گذشته بسیارند

حالا ساعت چند است

بغروب دو ساعت و نیم مانده است

ساعت شما تندی است

ساعت من تند نمیرود کاه است کند باشد

بنده چنان گمان میبرم که شما دیشب ساعت را کوک نکردید

اگر کوک نکرده بودمی حالا نمیرفت می ماند

طعام را آوردند سر میز می نشینید یا در خوانچه میخورید

ث

بر ساعت غروب که پنجه کتور سونلر یعنی

ساعت برده کتور سونلر

شمدی ساعت قاچدر

غروب به ایکی بجهق ساعت قالشدر یعنی

ساعت طغوز بجهقه در

سزک ساعت کزایلرودر

بنم ساعت ایلر و کتمز احتمالدر کیر و قاله

بنده کز او یله طن ایدر مکه سزدون کیجه ساعتی قورمدیکز

اگر قورماش اولیدم شمدی ایشلمسز طورردی

طعامی کتور دیلر ماسایه می او تور رسکز یعنی ماسا اوزرنده می یا خود طابله ده می یرسکز

ع

الساعة واحدة بعد المغرب

کم الساعة لان

تسعه ونص ای باقی ساعتان ونص

للمغرب

ساعتکم متبقه

ساعتی لا تسبق و ربما تقصر

انا هكذا اظن انکم ما دورتموها امس مساء

لو کنت ما دورتها لکانت واقفة لان لا تشتغل

قد جاءوا بالطعام فهل ترغبون الجالس على السفرة او تاکنون على المائدة

ف

سفره از همه بهتر در ایران بیشتر چینی
میخورند

در بین قضایه خوردن عادت دارند

خیر در ایران میوه با قضایه نمی خورند

شما کم بخورید بگویم خربزه دهند و اند پاره
کنند و انکور هم بیارند

اگر میخواهید سیب و گلانی و بد هم
بجویند و بیارند

آلبالو دیدن نمیشود

تازه اش خیر و قش گذشته است اگر
خشکش میخواهید کیلاس و توت هم
هست با هم بیارند

بنده که دکان میوه فروشی ندارم این قدر
میوه را چه بکنم

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ث

سفره هپسندن ایوا یا رانده ده اکثری بویله
یرلر

انتهای طعمه میوه یکمک عادت کنیز میدر

خیر ایرانده طعمه ایله میوه یمزلر

سزازیکنز سولیم قاون و قاریوز کسونلر
واوزمه کتور سونلر

اگر استرسکز الما و امرو دوا یوا ده بولسونلر
کتور سونلر

وشنه بولنمز می

تازه سی خیز بولنمز وقتی که مشدر اگر
قور یسنی استرسکز کراز و دوده واردر
برابر کتور سونلر

بنده کرک مناود کانم یوق یا بوقسدر
میوه بی ندیپایم

ع

السفرة احسن وفي بلاد العجم اكثر هم
هكذا ياكلون

هل امکم عادة تا کلون الفا کمک مع الطعام

لا فی بلاد العجم یس لهم عادة هكذا

انتم تا کلون قلیلا فاقول لهم ان یکسروا
البطیخ الا خضروا لا صفروا یحضروا عنباً

وان کنتم تحبون التفاح والنجاص
والفسر جل فلیحضروه

الا یوجد کرزاً خضر

لا یوجد لان الوقت مضی فان کنتم
تریدون من السكر والزیت
فیحضرونها سوية

یس عندی دکان خضری فماذا اصنع
بکل هذه الفا کمک

ف

ج روی سفره بگذرند باشد اگر مانی خوریم
 بچه ها میخورند
 از برای آنها احتیاط باید کرد تا نا
 خوش نشوند
 س آب استانبول کو راست مترس
 ج چنین است ولیک آب و هوای اینجا
 بمن سازش نکرد
 س چه نوع قضا میخواید پیش شما بگذرند
 ج هم کدامکه خفیف است وزود تحلیل
 می رود انرا میخوام
 س از شیرینیهام بخورید و افشیره ها را هم میل
 بفرمایید خصوصاً افشیره لیمون
 و افشیره آب غوره از برای نشان دادن
 حرارت بسیار خوبست

ت

سفره اوستنه قویسونلر طور سون اکرب - ز
 بهزایسک او شاقلر برلر
 انلرایچونده احتیاط لازمدر که کیفسز
 اولمیلر
 استانبولک صوبی هاضمدر قورقمه
 بویله درلگن بورانک آب و هواسی
 بکایرامدی
 نه درلویمک استرسکزا و یکزه قویسونلر
 هر قنغیسی خفیف و تیزهضم اولور ایسه
 انی استرم
 طاتولرد نده ییکز و شربتله میل بیوریکز
 خصوصاً لیمون شربتی
 و قورق شربتی حرارت با صدر مق
 ایچون چوق کوزلدر

ع

فلیضعوها علی السفره و اذالم ناکل فالخدم
 یا کلون و لازم نلاحظ صحتهم کیلا
 یمرضون

ما آلاستانه هاضم فلا تخف
 حقیق ذلك لكن الماء والهواء هنا
 لا یلایان صحتی
 ای طعام ترغبون ان ینوضع قد امکم
 الطعام الخفیف والمنهضم حالاً فاریده
 تفضلوا کما من المحلیات والا شربه
 خصوصاً شراب الیمون والحصرم
 اللذان یطیفان الحرارة جیداً

ف

دیکر سیر شدیم هیچ چیز نهی خواهم
سفره بردارند

اگر از مکيفات بجیزی معتادید بیاروند

خیر سابقا استعمال میشد لیکن چندیست
متروک است

من هم مدتیست موقوف کردم

خوب کرده اید بخلاف شرع انور است

شر بتدار بستنی ساخته است رغبت
دارید بیارند

سواى بخماست هر کدام نوع بستنی که
باشد میخورم

هوا تار یک شد شمعدان بیارند

چراغ ضرور نیست ماهتاب است

ت

ارتق طویندق هیچ برشی است میسر
سفره بی قالد رسونلر

اگر مکيفاتندن برشی معتاد یکز ایسه
کتور سونلر

خیر سابقده استعمال اولنور ایدی لیکن
نیجه زماندر متروکدر

بنده برمد تدر بر اقدم

کوزل ایتیش سکز شرع انور کت خلا فیدر

کیلارجی طوکدر مه یاپمشدر رغبتکسزوار
ایسه کتور سونلر

یوغرت طوکدر مه سندن بشقه هر قنغسی
در لوطوکدر مه اولور ایسه یرم

هوا قرانلق اولدی شمعدان کتور سونلر

موم لازم دکل مهتابدر

ع

لقد شعبنا ولا نريد شيئا فلترفع السفرة

ان كان لكم عادة ببعض المكيفات
فليحضره

في السابق كان مستعملا ولكن منذ مدة
مستظيلة قد تركت

وانا ايضا من مدة قد تركته

حسنا فعلمت لانه مخالف للشرع الانور

ان الكيلارجى قد صنع بوزة فان حسن
لكى يحضرها

غير بوزة الحليب اى بوزة كانت آكل منها

لقد صار الوقت معتم هل ياتون بقبس

حيث ضوا القمر فلا يلزم شمعده

ف

س بیارند و روشن نکنند
 ج در پایش کله کیر هم بگذرند
 س اسباب چایی راهم اینجا اوردم
 ج خوب کردید صبح پیش از آمدن
 شما درست بکنم
 س اگر خوابتان می آید رخت خواب
 بیا رند
 ج رخت خواب را بیا رند و ببیند از ندهر وقت
 که بخوام خواهم خوابید
 س هوا سرد است اگر ضرور است دو کاف
 بیا رند
 ج خیر من پوشن خود را خوردم یکی
 کفایت میکند
 س نئی او طاق منقال هم بگذرند

ث

کتورسونلرده یا قبا سونلر
 دینده موم مقرر اصدیه قویسونلر
 جای طاقمنیده بورایه کتوردم
 کوزل ایتدیکز صبا حلین سز کله سزدن
 مقدم حاضر ایدیم
 اگر اویقو کنز کلو رایسه یتاق طاقمنی
 کتورسونلر
 یتاقی کتورسونلرو پاپسونلر هر نه وقت
 استرسم او یورم
 هوا صوقدرا اگر لازم ایسه یکی بورغسان
 کتورسونلر
 خیر بن کندی کیه جکمی ایجدم بری
 کفایت ایدر
 او طه ایچنه منقاده قویسونلر

ع

فلیحضروها غیر مشعولة
 وعلی قاعدة الشمعدان فلیضعوا مقص
 لقد احضرت آلة الهجای
 قد صنعتهم حسنا وصبا حلی ان تحضروا
 یکون الهجای حاضرا
 ان کان النعاس جاکم فلیحضروا الفرشه
 فلیحضروها ویصلحوها حینما ارید انام
 ان الهوا بارد فان کان لازم لیا تنسوا
 بلحافین
 لالقد شربت ما یدفیننی فلحافی واحد
 یکفیننی
 ویضعوا ایضافی کلاودة کانوننا

ف

بسیار خوب گاه است برخیزم و قلیان

بکشم

در بخاری هم آتش هست

آتش بخاری مصرف ندارد همه خاکستر

شده است

انبور را پهلوی منقال گذاشتم

درست نکه کنید ز کال بونداشته باشد

صبح کی بر میخیزید

هوا روشن نشده پامیشوم

چرا زود بر میخیزید مگر جایی خواهید

رفت

بسلی بشکار میروم امشب زیاد نباید

نشست

بسیار خوب چه وقت سوار می شوید

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ج

س

ت

پکت کوزل احتیال در القوب نار کیسله

ایچرم

اوجا قده آتش وارد

اوجا غک آتشی ایشدیرا مزیتون کل

اولشدر

ماشایی منقالتک یانه قویدم

رابطه لویا قیز کمورک ققوسی اولسون

مباحلین نرمان قالفارسکز

هوا ید نلق اولدن قالفارم

نیچون چابوق قالفارسکز مکر بر بره می

کیده جگسکز

اوت یارین آوه کیده جکم بو کیجه چوق

اوتور مق لازم دکل

پکت کوزل نوقت سوار اولورسکز

ع

مناسب جد الر بما قوم فاشرب نار کیله

ع

یوجد فی الكانون نار

نار الكانون لا تنفع لشي لا نها قد صارت

رمادا

الملقط قد وضعت بجانب المنقل

احترسوا حتى لا تكون رائحة اللحم

صباحا ای وقت تستيقظون

قبل انبلاج الفجر

لماذا تعجلون بالقيام هل تریبسون

الذهاب الى مكان

نعم فی الغدا ذهب الى الصيد و بهذه

الليلة لا یلزم ان نطیل السهر

حسن جدا ای وقت تریبون

ف

شکیر سوار میشوم
هوا بسیار سردست چرا شکیر میکنید
اگر شکیر نکنم فردا بشکارگاه نمیرسم

ج
س
ع

چه شکار میکنید

س

آه شکار میکنم

ج

باتازی یا تفنگت

س

خیر تازی همراه میرم

ج

اگر خدمتی هست بفرمایید بندگی بکنم

س

لطف دارید اگر زحمت نباشد عوض کنم

ج

منت دارم هر چه بفرمایید از آن قرار رفتار
کنم

س

ت

کیچه دن سوار اولورم
هوا چوق صوقدر نیچون کیچه دن سوار
اگر کیچه دن کتمزسم یارین شکار محلنه

واره م

نه اولار سکز

جیلان اولارم

تازی ایله می تفنگت ایله می

خیر تفنگت ایله دکل برابر تازی کوتوررم

اگر بنده کزه کوره بر خدمت واریسه امیر

بیوریکز

لطف بیوررسز اگر سزه زحمت اولمزا یسه

افاده ایده یم

جانمه منت هر نه بیورر ایه کز اولوجهله

حرکت ایدرم

ت

ت

ع

سار کب لیلأ
الهوا شدید البرد فلما ذاتسیرون لیلأ
ان کنت لا اذ هب صبا حافلا یکنی
نهار غدا الوصول لمحل الصيد

ماذا تصیدون

اتصید غزلانأ

أصیاد بالکلب ام بالبارودة

لیس بالبارودة قد احضرت معی کلبأ

ان کان یوجد لی خدمة فامروا

ادام الله لطفکم فسافیدکم ان کان لایصیر

لکم ثقله

یا حبذا وکلما تامرون بدفانی مطیع له

ف

ج
س
ج
س
ج
س
س

اول زین دار را احضار و سفارش کنید
چهار سفارش کنم
بگریید زین و بر کهارا و اراسی بکند
اگر گسسته و شکسته و بسته داشته باشد
تعمیر و مرمت کند
مکرزین و برکهای شما کهنه است
خیر کهنه نیست ولیک تازه از راه امدم
احتیاط لازم است
شما کدام اسب را سوار میشوید
هر کدامکه رهوار و راهش خوب باشد انرا
سوار میشوم
بنده یک اسب دارم بسیار خوش راه
و آرام است و هرگز سکندری نمیخورد
انرا سوار بشوید راحت میکنید

ت

ابتدا ساسی چاغروب سپارش اید یکنز
نه سپارش ایده یم
سویلیکزا کرو طاقملره دقت ایتسون
اگر اولمش و قریلوب بوزلمش و ارایسه
تعمیر و مرمت ایتسون
مکراتلرکزکث اگر و سائر طاقملری اسکید
خیر اسکی دکلدر ولیکن یکی یولدن
کلدی کمیدن احتیاط لازمدر
سز قنغی اته سوار اولور سز
هر قنغیسی رهوان و یولی ایوایسه اکا سوار
اولورم
بنده کزده برات و ارغایت یولی ایو
ویواشدر و اصلا قایمیسی و توکه زیمیسی
یوقدر اکا سوار اولکز راحت ایدرسز

ع

اولاً استدح السایس و و صیه
ماذا انبه علیه
قل له ان یفحص و یبظر جیداً بالسیرج
والطاقم ان کانوا مکسرین او معکسین
فلیصلحهم
فاذا کل کسوة خیولکم هی عتیقه
لیست عتیقه و لکن حیث یکون مسروری
بطریق لا عرفه فیلزم الاحتراس والتوقی
على جواد ترکیبون
ماکان رهواناً و مشیه جید فارکبه
اناعندی حصان مشیه حسن و هـ
ولا یصفح ابداً ارکبوه فترتاحون

ف

این چه گونه میشود اسبهای شاه
خام اند چرا که درایام غلغ خوردن
نگردانیدند

خبر همچنین نیست من قدش گزده
بودم که در وقت سبز خوردن اسبهای
سواری مرا هر روز بگردانند

مال من و شما توفیرند ادر فردا کدام را که
دل میخواست دسر میخوم

اگر فردا باران باشد باز بشکار میروید

چرا نمیروم من از خدا میخواهم که فردا
بارش باشد

ت

بوصل اوله بلیور سزک اتلریکز بتون
خامدر لر نیچونکه چایسرید یکی
وقتله کز درمدیلر

خیر بویله دکلدر یعنی خام دکلدر لر بن
تنبیه ایتیشیدم که چایسرید کلری
وقت بنم بنک حیوانلریمی هر کون
کز درسونلر

سنگله بنم مالک فرقی یوقدر یارین هر
قنفسنی جانم استر سه اکا سوار اولورم

اگر یارین یغور اولور سه ینه آوه کیدر میسر

نیچون کتم بن اللهدن استر مکه یارین
یاغش اولسون

ع

وکیف یكون ذلک مع ان خيولکم جحوشة
وغير مروضة قط وحينما کانت فی الربيع
ماروضوها

ليست هي غير مروضة كما تزعمون اذ اني
قد نبهت وقت الربيع بان كل يوم
يطبعون الخيول التي تكون اوكوبي

لا يوجد فرق فيما بين الذي يخصكم
وبين الذي يخصني غدا اركب
الحصان الذي يجي علي كفي
اذا نزل المطر نهرا غدا هل تتوجهين الى
الصيد

فلماذا لا اتوجهوا نا اطلب مسن الله ان
يكون مظر

ف

از باران بشماچه فائده

چون زمین گل میشود اهوان نمیتوانند
بدون سدسکهای شکاری از عقبشان
زود میرسند

برف باشد چه کونه

ان هم خوبست خصوصاً در روزهای
برف شکار بکبک بسیار لذت دارد

ما را هم همراه بشکار ببرید

خیر زحمت میکشید شمارا نمی‌زم

ما را نمی‌برد پس بچه کار می‌ویسند
بمضمون این فرد

ت

یغور دن سزه نه فائده

بر چامورا و لور جیلانلر قاجده میوب
آو کلبیری ارقه لرندن چاپوق یتشورلو

قاراولور سه نصل

اوده کوزلدر خصوصاً قارلی کونلرده
ککلیک اوی پک صفالودر

بزیده برابراوه کتور یکز

خیر زحمت چکر سز سزی کوتورم

بزی کتور می‌جک اولدیغکیز حالده آوه
کیدوب نه پایه جق سکر بوب سیت

مصبونی اوزره

ع

ماذا تستفیدون من المطر

لان الارض تصیر موحلة والغـزلان
لا یقـدرون علی الـهرب فـکـلاب الـصید
یمسکـوهم حالاً

واذا صار الثلج

فذا کم حسن اذان فی ایام الثلج صید
الحـجـال یفرح جـداً

خذونا ایضاً معکم الـصید

یصیرکم ثقله فلا آخذکم

ان کتم لا تصحبونا معکم فماذا تصنعون
بذها بکم الـصید حسب مضمون

الیت الاتی

بیت

سحر آمدم بکویت بشکار رفته بودی
تو که سگ نبرده بودی بچه کار رفته بودی

سحر کو یکه کلددم آوه کنمش ایدک
سنکه برابر کلب کوتور ماش ایدک آوه نیه کنمش ایدک

حَضْرَتُنا دَاوُدُكُمْ سَحْرًا فَاَقْلَوْا * مَضَى لِلصَّيْدِ فَاسْتَوْجِبْتَ عَنِّي
اِذَا كُنْتُمْ تُوجِبْتُمْ لِلصَّيْدِ * لِمَاذَا تَذْهَبُونَ بَغَيْرِ كَلْبٍ

چ این بیت را بسیار مناسب مقام خواندید
شمارا هم میبرم
س من هم امشب سرگاری در اسباب
سواری بکنم
چ بیستم فردا چه کونه میشود
س خوابم گرفت دیگر من به او طاغ خسوم
میروم
چ در را پیش کنسید که کس نیاید

بوییتی پک مقامه مناسب او قودیکز
سزیده برابر کوتور یرم
بنده بویکیجه ات طاقملرینک تسویه سنه
دائرا یشلریمی کوره یم
کوره لم یارین نصل اولور
بنی او بقوباصدی ارتق کنذی او طمه
کیدہ یورم
قوی چی چکک که کمسه کلمسون

چیت انکم قد قلمت هذا الیث بمجله فانا
اصحبکم معی
انا بهلک الیلله اعننی فیما یخص تسویه اهبه
الحصان
فلننظر غدا کنفی یصیر
لقد جانی النعاس فانا اذهب الی الاودة
اغلق الباب حتی لا یجی احد

ف

صبح شد بیدار نمیشوید
 من خیلی وقت است بیدار شدم
 تنهاد نشان تنگ نشد
 کتاب میخواندم قاعده من چنین است
 هر شب دوسه ساعت بطلوع آفتاب
 منده بیدار میشوم کتاب میخوانم
 از کتاب خواندن سیر نمیشوید
 استغفر الله آدم هیچ از کتاب خواندن
 سیر میشود مگر جاهلایکه
 از مطالعه کتاب لذت نبرده باشد آنها
 اوقات خودشانرا
 بجفتن کشتن و بازی کردن و غیث
 کردن میگذارند
 خصوصاً اکثری از ایشان بنوعی مبتلا

س

ج

س

ج

س

ج

ت

صبح اولدی اویانهمز میسکز
 بن چوق و قندراویانه لی
 تنها جانکز صقلمدی می
 کتاب او قوردم بنم قاعده من بویله در
 هر کیجه طلوع آفتاب ایکی اوچ ساعت
 قاله اویانور کتاب او قوردم
 کتاب او قومادن اوصانهمز میسکز
 استغفر الله آدم هیچ کتاب او قومادن
 اوصانور می مکرشول جاهلر که
 کتاب مطالعه سندن لذت المامش
 اوله لر انلر وقتلرینی
 لغویات سویلمک و اوبون اوینامق
 و غیث ایتمک ایله کچور لر
 حصصا انلرک اکثریسی ایکی شیء مبتلا

ع

لقد صار الصباح أفما تفيقون
 لی زمان وانصاح
 لا تضجرون من الوحدة
 كنت اقری کتاباً وطریقته هی هكذا فی
 کل یوم قبل بزوغ الشمس بساعتین
 ثلاثة اقیق و اقرأ
 لا تضجرون من قراءة الكتب
 استغفر الله هل يضجر من قراءة الكتب الا
 الجاهلون الذين ليس لهم لذة بمطالعة
 الكتب اللذین یقطعون وقتهم بالهزؤ
 واللعب والتكلم بالنميمة و علی
 الخصوص ان اکثرهم مبتلون بشیین
 اثنیهما مانعین لا کنساب الکمالات

ف

مستند که هر دو مانع اکتساب کمالات
بفرمایید آن دو چیز را ما هم بدانیم

این مشهور است یکی شرب العشیات
و آن دیگر نوم الغدیات

یعنی اول شبها را بعشرت و سحرها را
بخواب غفلت گذرانیدن

خوب فرمودید و راست گفتید حرف شما
بمن اثر کرد

بعد ازین این قاعده را من هم عادت
خواهم کرد

این هم شرط دار و چون ما هانوکرمستیسیم
موظف و هر یکی مان

از طرف دولت علیه ما مور بکاری شده ایم
اول لازم است که

س

ج

س

ج

ت

در لری که ایکیسیده مانع اکتساب
بیوریکز او ایکی شیئی بزده بله لم

بو مشهور در بری شرب العشیات و او
بری نوم الغدیات

یعنی اخشاملری عشرت ایلده و سحرلری
خواب غفلت ایلده کچورمک

کوزل بیوردیکز و طوغری سوبلدیکسز
سزک سوزیکز بکا تاثیر ایلدی

بوند نصکرة بسوقاعده یسی بنده عادت
ایده جگم

بو نکده شرطنی وارد چونکه بزلر موظف
بنده لر زوهر بریمز

طرف دولت علیه دن بسرر ایشده مامور
اولمشرد را بتدالاز مدرکه

ع

تفضلوا و افهمونا هذین الشیئین

هما مشهوران احدهما شرب العشیات
والاخر نوم الغدوات یعنی یقضون

المسابالعششزة والمزاج والصباح بنوم
الغفلة

حسنا افدتم وبالواقع نکلتم فکلامکم
قد اثر بی ومنذ الان وصاعداً ساتبع

هذه القاعدة

وهذا ايضا له شروط طحیث انا نحن
اصحاب وطفقة وکل مناله ماموریه من

طرف الدولة العلیة فالاولاینبغی ان
نطلع من حق تلك الوظيفة وبعده

ف

از عهدۀ آن کار برایم بعد از آن اگر فرصت شود و دوستان خالی شود آن وقت بخواندن و نوشتن مشغول بشویم اگر شما مأمور بکاری نیستید و وجه معاشتان هم پابرجاست دیگر بزوار صبح تا شام و از شام تا صبح

کتاب بخوان و هنر بیاموز و معرفت پیدا شما امشب کتاب را کجا پیدا کردید در اوطاع نبود نزد خود یک جنک بود بسان نگاه میکردم من آمدم شمارا در تار یکی یافتیم چه طور کتاب میخواندید

س

ج

س

ت

او ایشک عهدۀ سندن کلام اند نصکره اگر فرصت اولورو الیمز بوش قالور ایشه اوزمان او قومغور یازمغه مشغول اوله لم اگر سز بر ایشه مأمور دکل ایشه کز و وجه معاشکزاویغون ایشه ارتق گیت صبا حدن اخشامه قدر و اخشامدن صبا حد قدر

کتاب او قوهنر او کسرن و معرفت پیدا سز بویکجه کتابی نره ده پیدا ایتد کز اوده ده یو غیدی گندی یا ننده بر مجموعۀ وارایدی اگا نظیر ایدردم بن کلدن سزی قرا نلقده بولدم نصیل کتاب او قویه یلور دیکز

ع

ان وجد فرصة و خلونا من الشغل حينئذ نعتنى بالكتابة والقراءة فان كنتم لستم متعلقين بأمور يقو معاشكم كافي اذهبوا اذا من الصباح لحد المساء من المساء الى الصباح أقرأوا وتعلموا صنعاً وحصلوا معرفة

فی هذا الليل کیف وجدتم الكتاب لانه لم یکن ایضاً فی البيت کان مندی مجموعی و کنت انظر به حينما حضرت قد وجدتمکم فی الظلمة فکیف کنتم تقدر و ان تقرؤا

ف

پیش از تشریف آوردن شما خواستم
سر شمع را بکیرم
از قضا شمع را خاموش کردم دیگر بروشن
کردنش نپرداختم
بسیار زود برخواسته اید مگر خوابتان
نبرده بود
بجهت تبدیل مکان قدری بی خوابی
کشیدم

ج

س

ج

س

ج

س

ج

ان شاء الله نه جاییدید
جاییدن کجا عرق کردم
هوا خنک بود من سرما خورده ام
احتمال است روزه خوابیده اید

ت

سز تشریف ایت مزدن مقدم موم مـک
باشنی آلف استدم
از قضا مومی سوندردم اوتق یا قه یـم
دیدم
پک ارکن قالقمش سکر یوخسـه
او یو یامد یکر می
تبدیل مکان جهت یلـه بر مقدار
او یقوو سزلق چکدم یعنی یریمی
یادیر غادم
ان شاء الله او شومد یکر
او شو مـک نرده ترلدم بله
هواسرین اولدیغندن بن صوغوق آلمش
احتمال اوستی اچق او یومش سکر در
یعنی اوستو کزه برشی اور تمامش سکر در

ع

قبل ما شرفتم اردت ان اقصر راس
الشمع دفکانت تنطفی وما افتکرت
بعد ان اشعلها

هل صحیتم باکرا ام مار قد تم

حيث قد غيـرتُ المكان فتقلقتُ قليلاً

ان شاء الله ما تكونون بردتم
کیف یكون البرد مع انی عرفتُ
انا قد بردت نظر البرودة الهوا
لربها تكونون نتم بدون غطا ومكشفتين

س	ف	ت	ع
س	نهار قالیان میخورد از برای شعابیارند	قهوه‌الشی پرایسه کز کتورسونلر	ان کتیم ترغبون فلیحضروا الترو یقه
ج	خیر نمیخورم زحمت زیاد دادم مرخص	خیریم سزی پکت تعجیز ایتدم ارتق	لا لقد اتعبت سرکم فان حسن لدیکم
س	میشوم و میروم	رخصت ویریکز کیده یم	اتوجه
س	مشرف فرمودید	مشرف بیوردیکز یعنی بر کجه سزی	لقد شرفتمونا * انستم و شرفتم *
ج	خدا حافظ شما	معنون ایتدیکز	الله یحفظکم
ج	لطیف شما زیاد	الله امانت اولیکز یعنی اللهم	الله ینید لطفکم
		اصمار لدق	
		لطفک ز زیاد و اولسون	

*(باب ثان) *

س	چند سال است کجا تشریف داشتید	قاچ ییلدر نره یی تشریف ایتمش ایدیکز	این کتیم منذ کم سنه
		یعنی نه ده ایدیکز	

ف

بنده دو سال ونیم است در ایران بودم
بنده نشیده بودم در کدام سال رفته
بودید بایران
چون بنده دود دفعه رستم دفعه اول که هزار
ودویست و پنجاه و یک بود
رفتم و بر کشتن بنده پانزده ماه طول
کشید بعد در اواخر پنجاه و دو
از پنجا باز بایران عزیمت کردم امسال که
هزار و دویست و پنجاه و پنجست
در ماه ربیع الاول وارد استانبول شدم
این دفعه هم مدت سفر مان
بیست و هفت ماه است
از برای چه کار رفته بودید بایران
کاری نداشتیم همین از برای سیاحت

ج
س
ج
س
ج

ت

بنده کز ایکی بجق ییلدر ایرانده ایدم
بنده کز ایشتما مش ایدم قنغی سنه کشمش
ایدیکز ایرانده
چونکه بنده کز ایکی دفعه کشدم اولکی
دفعه یکک ایکیوز الی بر سنه سی ایدی
عزیمت و عودت بند کاندیم اون بش آی
ممتد اولدی صکره الی ایکی او اخر نده
بورادن ینده ایرانده عزیمت ایدوب بوسنه
که یکک ایکیوز الی بشدر
ماه ربیع الاولده استانبول وارد اولدم بو
دفعه دخی مدت سفر مرز
یکرمی یدی ایدر
ایرانده مصالحت ایچون کشمش ایدیکز
برایشم یوغیدی همان سیاحت ایچون

ع

كنت في العجم منذ ستين ونصف
انا ما سمعت ايدة سنة ذهبت الى العجم
دايكم ذهبت مرتين الى العجم المرة
الاولى سنة الف ومائتين وواحد
وخمسين ذهابا ومكثا وایا باخمسه عشر
شهر او بعده في او اخر سنة اثنتين
وخمسين ايضا توجهت من هنالك
العجم وفي سنة الف ومائتين وخمسة
وخمسين في شهر ربیع الاول كان رجوعي
الى اسلامبول وهذه المرة مدة سفرنا هي
سبعة وعشرون شهرا
لاي مصالحة كان ذهابكم الى بلاد العجم
لم يكن لي شغل ما بل توجهت لاجل

ف

رفتم

راستش نمیکوید شما از طرف دولت علیه
ما مأمور مستقل بودید رفتید

س

دیگر تفصیلش ضرور نیست آرزوی سیر
وسیاحت کردم رفتم

ج

سیاحت چه فائده دارد که شما اختیار
کردید و بغریبی راضی شدید

س

این چه حرفست جان من فوآنسد
سیاحت بسیار است

ج

بگویید ما هم بدانیم
چشم شما را خالی بکنم اگر صداع نمی آرد

س

ج

بفرمایید خوش وقت و خوشحال میشوم

س

ت

کنم شدم

طوغرو سنی سولیمیر سکز سز طسرف
دولت علیه دن مستقلا مأمورا ولوب
کند یکز

ارتق تفصیل لازم دکل سیو و سیاحتی
آرزو ایدوب کندم

سیاحتک نه فائده سی وار که سز اختیار
ایدوب غریبلکه راضی اولد یکز

بر نه سوز در بنم جانم سیاحتک فائده سی
چو قدر

سولیکز بیده بله لم
باش اوسته سزی آگاه ایده بسم اکرباش

اغریسی بیر مزه
بیور یکز منون و مسرور اولورم

ع

السیاحه فقط

انتم لاتکلمون الحقیقه لاندلا بد ما انکم
تکونون قد توجهتم بمأموریه مخصوصه
من طرف الدوله العلیه

النتیجه لایلزم تطویل کلام انا توجبت
بقصد السیاحه والتفرج

ای فائده ینتج من السیاحه حتی انکم
رضیتم ان تفتربوا

مساعد الکلام یا عزیز ان السیاحه لها
فائده کثیره

تکلموا حتی نحن ایضاً نعلم
علی الراس والعین ان کان لایز عیج

مساعدکم فاشرح لکم
تفضلوا واصیر لکم ممنون

ج

ف

شما نمیدانید که عرفانیز تا سیاحت
نمیکنند کامل نمیشوند
انسان بسیر و سیاحت پخته میشود و بهمه
چیز آشنایی حاصل میکند
اکثر سیاحت عادت نشده بود احوال
جهان را بماها که خبر میداد
احوال ممالک دیار سیاحت دانسته
میشود شما نشنیدید که اهل اروپا
بسبب سیر و سیاحت چه قدر مملکتها
جستند و بدست آوردند مثل
امریکا که
یکی از چهار اقسام زمین است که بنام
آروپا و آسیا و آفریقا و امریقا معروف
است

ت

سز بلمز میسوز که عارف لردخی سیاحت
ایتمیمنجه کامل اولمز لر
انسان سیر و سیاحت ایلده پخته اولوز
وهر شیشه اشنا لقا حاصل ایدر
اکر سیاحت عادت اولیه ایدی احوال
جهانی بزله کیم خبر و یور ایدی
احوال ممالک و دیار سیاحت ایلده
بلنور سزایشتمد یکز می که اهل اروپا
سیر و سیاحت سبیلده نقد ر ممالک تسلر
بولدیلر و اله کتور دیلر امریقا مثل لوبه
زمینک درت اقسامندن بری در که
آروپا و آسیا و آفریقا و امریقا نامیلده
معروفدر

ع

آل تعلمون ان العرفا بدون السیاحه
لا یصیرون کاملین و الانسان بالسفر
والسیاحه یصیر رزینا و عارف الکل شی فلو
لم یکن عادة للسیاحه فمن کان یخبرنا
عن احوال الدنیا ومع السیاحه تنفهم
کیفیه الممالک و الاماکن اما سمعتم ان
اهل بلاد آوروپا بواسطه السفر و السیاحه
کم قد وجدوا من الممالک و حصلوها
نظیر بلاد امریقا التي هی احدى اربعة
اقسام المسکونه المعروفین تحت تسمیه
آوروپا و آسیا و آفریقا و امریقا

ف

ایران ازین اقسام چهارگانه در کدام
قسم است

در آسیاست و ایران نیز منقسم به پنج
قسم است که اذربایجان و عراق
و فارس و خراسان و طبرستان میگویند
و در هر قسمش

چندین شهرهاست که هر یکی یک
ایالت شمرده میشود

ازین اقسام پنجاه گانه کدام بزرگتر است
عراق از همه واسع تر است

عراق عرب داخل باین قسم است یا نه

خیر عراق عرب جداست
و این عراق عجم است که بهتر یسن

س

ج

س

ج

س

ج

ت

ایران بودرت اقسامدن قنغی قسمده
واقعدر

اسیاده در ایراندخی بش قسمه منقسمدر
که اذربایجان و عراق

و فارس و خراسان و طبرستان دیرلر
و هر بر قسمده

نیجه شهرلر وارد رکده بربری بر ایالت
اعتبار اولنور

بو بش اقسامدن قنغیسی زیاده بیوکدر
عراق جمله دن زیاده واسعدر

عراق عرب دخی بو قسمده داخلیدر
یونجه دکلکیدر

خیر عراق عرب آیریدر
و بو عراق عجمدر که ممالک ایرانک

ع

بلاد العجم فی ائی قسم می من هذه
الاقسام الاربعة

می فی بلاد قسم آسیا و العجم ایضا یقسم
للی خمسة اقسام و هم اذربایجان

و العراق و فارس و خراسان و طبرستان
و کل من هذه الاقسام الخمسة یحتوی

علی مدن عدیده و کل مدینه بمقام
مقاطعة

آئی اکبر من هذه الاقسام الخمسة
ان العراق هو الاوسع من الاخرین

عراق العرب هل هو داخل بهذا القسم ام
لا

کلا بل عراق العرب هو وحدة و عراق
العجم هو المحل الا حسن من ممالک

ف

ممالک ایران است و طهران که
 پایتخت ایران است
 این هم داخل عراق عجم است
 عراق عرب کدام است
 بغداد و مملکتها که متعلق بحکومت
 بغداد است سده را عراق عرب
 میگویند که
 در زیر تصرف دولتی عثمانیه است
 عراق عجم چند شهر دارد و مشهور
 هاش کدام است
 عراق خیلی محالات و قصبات دارد
 لیک شهرهای مشهورش اینست که
 ذکر کرده میشود
 طهران * اصفهان * کاشان * قم * همدان

ت

اگر اعلام حیدر و طهران که پایتخت
 ایران در
 اودخی عراق عجمه داخل در
 عراق عرب قنغیسدر
 بغداد و بغداد حکومتند متعلق
 مملکت ترک جمله سده عراق عرب
 دیر لر که
 دولتی عثمانیه نک زیر تصرفند در
 عراق عجم ک قباچ مملکتی وارد در
 و مشهور لری قنغیریدر
 عراق ک خیلی قضا و قصبه لری وارد در
 و مشهور شهر لری بونلر در که ذکر اول نور

ع

العجم و طهران التي هي تحت حكومة
 لا يروان داخله ايضاً بعراق العجم
 أي هو عراق العرب
 هو بغداد و كامل المالك المتعلقة بحكومة
 بغداد تسمى عراق العرب تحت
 تصرف الدولة العلية العثمانية
 كم مملكة يوجد لعراق العجم و ما حسن
 المشتهرات
 العراق له قصبات و امصار و ضيع كثيرة
 والمدن المشهورة هي لا تسي ذكرها
 طهران * اصفهان * كاشان * قم * همدان

ف

* قزوین * زنجان * نهاوند * سنندج
 * کرمانشاهان * خرم آباد * دامغان
 اصفهان از همه شهرهای ایران بزرگتر
 است طهران آنقدر بزرگ نیست
 ولیک یعلت پایتخت شدنش خیلی
 جمعیت دارد و معمور است
 و باغاتش بسیار و میوه هاش فراوان گندم
 و جو و از آنجا ارزان است
 از احوال خراسان هم بگویند
 خراسان در قدیم الایام خیلی وسعت
 داشت و معمورترین ایران
 و جای نشست پادشاهان بوده بعد از

ت

اصفهان ایران شهر لرینک جمله سندن
 زیاده بیوک در طهران او قدر بیوک
 دکلدر
 و لکن پایتخت اولمق مناسبتیه
 جوق غلبه لغی وارد و معمور در
 و باغتری جوق و میوه لری و افر بغدادی
 و اربوهرنج اوراده و جوز در
 خراسانک احوال نیده سوبلییکز
 خراسانک قدیم الایام ده جوق
 وسعتی و ارایدی و ایرانک زیاده
 معمور محلی آیدی
 و پادشاهلرک محل اقامت لری یعنی

ع

قزوین زنجان نهاوند سنندج
 کرمانشاهان خرم آباد دامغان
 اصفهان هی المدينه الاکبر من کامل مدن
 العجم وان لم تکن طهران بهذا
 المقدار کبيرة الا انها بکونها تخت
 المحکومة فهی معمورة و شعبها و افر
 و کرومها غزيرة و قواکمشا کثیرة و القمح
 و الشعير و الارز هم رخصون هنالك
 تکلم ایضاً عن احوال خراسان
 خراسان فی القديم کانت واسعة جداً
 و هی المحل لا کثراً فی العجم و مکان
 اقامة الملوک و لکن بعده خربست
 و اکثرها ذهب لتحت ایدای الاخرین

ف

رو بخرابی آورده
و اکثر ولایاتش بدست دیگران رفته
آن شهرها که در دست ایران مانده
است این است

مشهد مقدس * ترشیز * خوشان * سبزوار
* قاین طبرستان * نیشابور * تربت جام
چرا مشهد مقدس میگویند

چون حضرت امام علی ابن موسی که
امام ثامن است
در آنجا شهادت یافته است و قبر
مبارکش هم آنجاست بجهت این
مشهد میگویند

والاصل پای تخت خراسان شهر طوس
بود که چهار فرسخ است از مشهد تا آنجا

ت

طو توب
پای تخت لری ایدی صکره خرابه یوز
مملکت لری نک اکثریسی ید اخره کچدی
ایران لونک النده قالان مملکت لری
بونلوردر

نیچون مشهد مقدس دیولر
چونکه حضرت امام علی بن موسی که
امام ثامن در

اوراده شهید اولمشد رو قبر شریفی دخی
اوراده در بوسبیه مبنی مشهد دیولر

والاصل پای تخت خراسان شهر طوس در
که مشهددن اورا یکه درت ساعتدر

ع

فالاماکن الباقیه بایدی اهاالی العجم
هذه هی * مشهد مقدس * ترشیز *
خوشان * سبزوار * قاین * طبرستان *
نیشابور * تربت جام

لماذا یسمون هذا المكان مشهد مقدس
لان حضرة الامام علی بن الامام موسی
الذی هو الامام الثامن استشهد هنا ک
وقبره الشریف ایضا هنا لک فلاجل
هذا یسمون هذا المكان مشهد واصل
تخت حکومت خراسان هی مدینة
طوس التي هی من المشهد باربع
ساعات وقد کانت ایضا عمرا نة واما

ف

وابادی در آنجا بود حالا خراب
ومعموریت در مشهد مقدس است

چرا کرمان را داخل حساب نکردی
ولایات کرمان در قدیم الایام بعض
اوقات جزو مملکت فارس
وبرخی اوقات جزو خراسان و گاهی
بضمیمات سیستان و کیچ و مکران

خود کرمان را مملکت مستقله شمرده اند
حالا خود کرمان و قصبه مشهوره بم که

یکی از مستحکمات قلاع ایران است
وقصبه شهر بابک که معروف است

ت

ومعموریت دخی اوراده ایدی شهدی
خراب اولوب معموریت مشهد
مقدسه در

نیچون کرمانی حساب داخل ایتمدک
کرمان ولایاتنی ایام قدیمه بعض
وقتلمملکت فارسدن
وبعض کرة خراسان عدا و لنوب و بعضا
دخی سیستان و کیچ و مکران
سنجاقلری الحاقیله

نفس کرمانی مستقل مملکت اعتبار
ایتمشلد در الحاله هذه کرمان وبم
دینیلان قصبه مشهوره که

مستحکمات قلاع ایرانیتهدن بریدر
وشهر بابک دید کلری قصبه که معروفدر

ع

الان فقد خربت والمعمرية هي
بالمشهد المقدس

لماذا ما دخلت کرمان بالحساب
اما کن کرمان فی الایام القدیمة هیئتعد
من مملکة فارس ووقتاً تحسب
خراسان وطوراً بالتحاق اعلام (بنود)
سیستان وکیچ و مکران یعتبرونہا
بالاختصاص نفس کرمان والحالة هذه
کرمان وبم المزرعة المشهورة هي احدی
مستحکمات قلاع العجم والضيعة المسماة
شهر بابک المعروفة تابعون کرمان

س
ج

ف

تابع کرمانند دیگر جای معمور ندارد
دهات است و از طرف ایران
حاکم مستقلی دارد و جزو آن تقسیم
پنجگانه که گفته بودم نیست
از آن اقسام که فرمودید یکی هم فارس
بود از احوالات آن هم بگویند
فارس از جمله ممالک عظیمه ایران است
و لسان فارسی هم منسوب بانجاست
و بنزاکت و لطافت و خوشی آب و هوا
بهترین ملک عجم است
و پای تخت شاهان و آثار تخت جمشید
که
پنج هزار سال و چیزی بالا گذشته است

س

ج

ت

کرمانه تابع دلسر بشقه معمور محلی
یو قدر کویلکدرو ایران طرفندن
مستقل حاکمی وارد و او سولدیکم بش
تقسیمه داخل دکلدر
او بیوردی فکزا قسامدن بری دخی فارس
ایدی انک حاللرندخی سولیکز
فارس جمله ممالک عظیمه ایران دندر
و لسان فارسی دخی او رایه منسوبدر
و آب و هوا سنک ایولکی و نزا کت
و لطافت جهتیه ملک عجمک اک
ایو محکیدر
و پادشاهان کیانک تختیدر و تخت
جمشیدک آثاریکه
بشسیک ییلدن زیاده کچمشدر حالا

ع

ولا یوجد محل آخر عمران الا خراب
ومن طرف العجم یوجد حاکم
خصوصی و هذا لا یدخل الخمسة اقسام
التي ذکرتها
لاقسام التي تفضلتم عنها احدها بلاد
فارس فحال هذه ایضا شرحوه لنا
بلاد فارس هی من احسن کامل ممالک
العجم و اللسان الفارسی هو منسوب لها
و لجودة الماء و الهواء و بحسب الرقة
و اللطافة هی احسن محلی فی بلاد العجم
و تخت حکومت الملوک و تخت جمشید
الذي مضی اثاره منذ خمسة آلاف
سنة و بنیف و لان هنا کظاهر لآثار

ف

اکنون هویدا و نمایان
و یک طرفش متصل بدریای عمانست
که فارسان او را
عمان و خلیج فارس میگویند و بحر کی هم
بصره کورفزی میگویند
شهرهای مشهورش اینهاست
شیراز * بهبهان * لار * کازرون * داراب *
* بندر بوشهر
کازرون سابق برین معمور و ار شهرهای
مشهور بوده است
حالاً رو با نهدام گذاشته است
از قدیم پای تخت فارس اصطخر
بوده است و اکنون نزدیک بهشت
صد سال است که

ت

شمدی او را ده ظاهر و نمایاندر
و بر طرفی دریای عمانه متصل در که اهل
فارس اكا
عمان و خلیج فارس دیرلو ترکیده دخی
بصره کورفزی دیرلر
مشهور شهرلری بونلردر
کازرون بونندن مقدم معمور و مشهور
شهرلردن اولوب
شهدیکی حالده انهدامه یوز طوتمشدر
من القدیم فارسک پایتختی اصطخر
ایمش و شمدی سکز یوز سنه یسه
قریدر که

ع

للیمان ومن طرف واحد متصل ال
بحر عمان الذی اهل الفرس یسمونه
عمان و خلیج فارس و فی التورکی
یسمونه بصره کورفزی اعنی خلیج
البصره والمدن المشتهرة هی شیراز
بهبهان لار کازرون داراب
بندر بوشهر فکارزون قبل الان کانت
من المدن المعمورة و المشهورة و الان فهی
خراب و من القدیم تخت بلاد فارس
کانت مدینة اصطخر و الان یوجد
قریب من ثمانیة سند شیراز هی

ف

شیراز مدینه عظیمه فارس است و حکم
فرمایان فارس انجامی نشینند
وازانجا تا اصطخر شانزده فرسخ است
ودر اصطخر بجز آثار تخت جمشید

چیزی برقرار نیست

طبرستان در کدام طرف واقع است
طبرستان که مازندران و کیلان زمین هم
میگویند

بیشتر مملکتهاش در کنار دریای حزر
است و شهرهای مشهورش این است
رشت * آمل * ساری * بارفروش *
اشرف * نور * لاریجان * استرآباد

مملکت آذربایجان چه قدر شهرها دارد

ت

فارسک مدینه عظیمه سی شیراز درو فارسه
حکومت ایدنلر اوراده و طور لر
واوردن اصطخره قدر اوان النی ساعتدر
واصطخره تخت جمشید در بشقه

برشی باقی دکلدر

طبرستان (قنغی طرفه) نه طرفه واقعدر
طبرستان که مازندران و کیلان زمین
دخی دیرلر

اکثر مملکتی دریای حزر کنار نده در
و مشهور مملکتی بودر

آذربایجان مملکتک نقددر شهر لری
واردر

ع

مدینه فارس العظیمه و حکام الفرس
هناک یجاسون و من هناک
لاصطخرست عشره ساعه و فی اصطخر
لیس باقی شی غیر تخت جمشید

طبرستان فی ای طرف هی

طبرستان النی یسونهایضا مازندران
و کیلان زمین اکثر مملکاتهای اطراف
بحر حزر و الممالک المشهوره هی

رشت آمل ساری بارفروش اشرف
نور لاریجان استرآباد

کم مدینه یو جدمملکه آذربایجان

ف

آذر بایجان پیش ازین خیلی مملکت
داشت

حالا اکثر بلادش داخل حکومت دولت
روسیه شد

شهرهای مشهورش که بالفعل در تصرف
ایران است این است

تبریز * اردبیل * مرند * مراغه * سلماس
* خوی * ارومی

احوال این مملکتهارا کاتب چلبسی
درجهانما بتفصیل نوشته است

از استانبول بایران چند راه است
دوره است یکی را بغداد دیکری راه

ارضروم

ج

س

ج

ت

آذر بایجانک مقدماچوق مملکتلری
وارایدی

شمدی اکثر بلده لوری روسیه دولتی
حکومته کچدی

بالفعل زیر تصرف ایرانده بولنان مشهور
شهرلری بونلردر

بومملکتلرک احوالنسی کاتب چلبسی
جهاننماده تفصیل ایله یازمشدر

استانبولدن ایرانه قاچ یول واردر
ایکی یول واردر بری بغداد یول و بری

ارضروم یول

ع

مقدماکان یوجدمالک کیمیره
لاذر بایجان والان اکثر بلادتها

دخلت بحکومة دولة المسکوب والمدن
المشهورة الموجودة تحت تصرف

العجم هی تبریز اردیل مرند مراغه
سلماس خوی ارومی واحوال هذه

البلدان هی مشروحة بالتفصیل فی
الکتاب المسحی جهانمالکاتنسب

چلبی

کم طریق یوجد من استانبول الی العجم
یوجد طریقان الواحد طریق بغداد

والاخر طریق ارزروم

ف

ازین دوراه کدام نزدیکتر است و آسان
راه ارضروم نزدیکتر است و بجهت واپور
رفتنش هم سهولت دارد

یا واپور تا کجا میروند
تا طربزون
از طربزون تا ارضروم و ارضروم تا حدود
ایران چه قدر راه است
از طربزون بارضروم دوراه هست اگر
صیف و هوا خوش باشد
از سرکوه میروند چهل و شش فرسخ است
اگر زمستان باشد از یابین میروند پنجاه
و شش فرسخ است

س

ج

س

ج

س

ج

ت

بویکی یولدن قنغسی زیاده یقین
و آساندر
ارضروم یولی یقیندرو واپور مناسبتیه
کتمسنددهنخی سهولت وارد

واپور ایله نره یه قدر کیدر لر
طربزون قدر

طربزوندن ارضرومه و ارضروم دن حدود
ایران قدر یولدر
طربزوندن ارضرومه ایکی یول وارد و اگر
یازو هوا یا اولورسه
طاغ اوزرندن کیدر قرق آلتی ساعتدر
اگر قیش اولورسه اشاغیدن کیدر لر اللی
اللی ساعتدر

ع

ای من هذین الطریقین هوا اقرب
ولا ریمج
ان طریقت ارزروم هوا اقرب و بسبب
وجود المركب الناری (او البخاری)
توجد ایضا سهوله بالذهاب
لانی حدیذهبون صحبه المركب الناری
لحد طربزون
ماهی کمیة الطریق من طربزون
لا رزروم و من ارزروم لحد العجم
من طربزون لا رزروم یوجد طریقان فان
کان بوقت الصیف و کان الهوا
مناسباً یذهبن علی الجبل والمسافة
هی ست واربعون ساعة و ان کان
بالشتا یقیدهبون فی السهل و هو ست

ف

و از برای راهرو هر دو زحمت و عوض
هشتاد فرسخ راهست
و از ارضروم هم تا سرحد ایران پنجاه
فرسخ است
اگر از استانبول بارضروم از خشکی
بروند چه طور است
آن وقت راه از یاد میشود و رفتنش مشکل
بجهت اینکه
از استانبول تا ارضروم دو یست و شصت
و شش فرسخ است
از اول سرحد ایران تا طهران که پایتخت
ایران است چند فرسخ است
شما دیگر گوش کنید این را بتفصیل عرض
بکنم زیرا که خودم دیده ام

س

ج

س

ج

ت

و یولجی به کوره ایکسیده زحمتلی
و سکان ساعت یوله بدلدن
ارضروم دن دخی سرحد ایران قدر الی
ساعتدر
اگر استانبولدن ارضروم قرا دن کیدر لر
ایسه فصل اولور
اوزمان یول زیاده اولور کتسی مشکل
اولور بوسیبه مبنی که
استانبولدن ارضروم قدر ایکوز التمش
التی ساعتدر
ابتدای سرحد ایران دن طهران قدر که
ایرانک پای تختیدر قاچ ساعتدر
آرتق سزد کلیکزیونسی تفصیلاً فاده
ایده یم زیرا که کندم کور مشدم

و خمسون ساعة و نظراً للمسافر فكلاهما
شاقان و كناية عن ثمانين ساعة و من
ارزروم ايضا الحد اطراف العجم
خمسون ساعة
وان كان يسافرون برأ من استانبول الى
ارزروم فكي في يصير
حينئذ الطريق يصير اطول والذهاب
صعب حيث ان من استانبول الى
ارزروم مائتان وست وستون ساعة
من اول حدود العجم لحد طهران التي
هي تخت الحكومة مسافة كم ساعة
فاصغوا اذا لكي أعرفكم من ذلك
بالتفصيل لاني بذاتي قد اخترت

ف

بایزید که قلعه بیست در نهایت حدود
دولت علیه ملحق بایالت ارضروم
است از آنجا تا خوی کسه
شهر بیست مشهور در آذر بایجان
بیست و دو فرسخ راه است از خوی هم
تا تبریز بیست فرسخ است
از تبریز تا زنجان چهل و یک و از آنجا هم
تا قزوین بیست و پنج فرسخ است
و از قزوین هم بطهران بیست و دو فرسخ
است
این همه را که جمع میکنی از بایزید
تا بطهران صد و سی فرسخ راه میشود
و فرسخهای ایران از حساب یک ماه ساعت

ت

بایزید که نهایت حدود دولت علیه ده
بر قلعه در و ارضروم ایالتنه محقدر
اورادن خویه قدر که آذر بایجانده بر
مشهور شهر در
یکرمی ایکی ساعت در خوی ند خسی
تبریزه قدر یکرمی ساعت در
تبریزدن دخی زنجانده قدر قرق بر
و اورادن دخی قزوینه قدر یکرمی
بش ساعت در
و قزویند نده طهرانه قدر یکرمی ایکی
ساعت در
بوجه یسی جمع آید نجه بایزیددن
طهرانه قدر یوز و تو ساعت یول اولور
و ایران فرسخلری بزم ساعت ایله

ع

قلعه بایزید التي هي في نهاية حدود
الدولة العلية و ملتحقة بمقاطعة ارضروم
فمن هناك لحد خوي المدينة المشهورة
في آذر بایجان اثنان وعشرون ساعة
ومن خوي الى تبريز عشرون ساعة ومن
تبريز ايضا الى زنجان واحد وربعون
ساعة ومن هناك ايضا لحد قزوین
خمسة وعشرون ساعة ومن قزوین لحد
العمم اثنان وعشرون ساعة فجميع هذا
من بایزید لحد طهران مائة وثلاثون
ساعة طريق وخطوات العمم هم بازود
من ساعات حسابنا فبنا آعلى هذا
السبب

ف

میکنیم قدری زیاد میشود
 بعلت این چهار فرسخ راه را پنج ساعت
 حساب کردن ضرورست
 و باین حساب از بایزید تا طهران صد
 و شصت و دو ساعت راه میشود
 و از طهران هم تا اصفهان شصت و دو
 فرسخ است
 و قم و کاشان که دوشهر است مشهور
 در ایران
 در مابین طهران و اصفهان واقع است
 و این ساعتها که عرض کردم
 نسبت به کاروان و چاروازه دار است که
 آنها آهسته و بسکینی راه میروند
 یعنی در یکسروزی شتر از هفت و هشت

ت

ایتدیکم حسابدن بر مقدار زیاد اولور
 بوسیله بنادرت ساعت یولی بش ساعت
 حساب ایتمک لازمدر
 و بوحسابده بایزیددن طهران قدریوز
 التمش ایکی ساعت یول اولور
 و طهران دندخی اصفهان قدر التمش
 ایکی ساعتدر
 و قم و کاشان که ایکی مشهور شهر لر در
 ایرانده
 طهران ایله اصفهانک مابیننده
 واقعدر لر و بوفاده ایلدیکم ساعتدر
 کاروان و قاطر جیلره مخصوصد رانلر
 اهسته و آغریوله کیدر لر
 یعنی بر کونده یدی سکز ساعتدن

ع

طریق الاربع ساعات يلزم حسابده
 خمسده و علی هذا الحساب من بایزید
 الی طهران مائة و اثنان و ستون ساعة
 مسافة و من طهران ایضا لحد اصفهان
 اثنان و ستون ساعة و المدينتان
 المشهورتان فی العجم قسم و کاشان
 هما بین طهران و اصفهان و الساعات
 التي قد شرحتها هی مخصوصة فی
 القوافل و المکارية الذین یذهبون فی
 الاماکن الثقيلة و الصعبة یعنی بالنهار
 لا یمشون اکثر من سبع ثمانی ساعات

ف

فرسخ نمیروند
والا اگر کسی مثل چاپاری راه برود
ووجودش هم متحمل باشد
وبه یا بوهایی چاپازخانه هم رحم نداشته
باشد در آن صورت
روزی بیست و سی فرسخ راه را قطع
کردن ممکن میشود
از جانب بغداد بایران چه قدر راه میشود
بنده چون از آن راه نرفتم استحضاری
ندارم ولیک آنچه تحقیق کرده ام
بگویم
کرچه مردم از استانبول تا بغداد
پانصد ساعت میگویند

س

ج

ت

زیاده کیتمز لر
والا اگر بر کمسنه تا تارکبی یوله کیده
ووجود ینک دخی تحملی اوله
ومنزلخانه بارکی لر ینده دخی مرحمت
ایتمیه او صورتده
کونده یکر می او توز ساعت یول قطع
ایتمک ممکن اولور
بغداد جانبدن ایرانه نقدر یول اولور
بنده کز او یولدن کمدیکمدن معلوماتم
یوقدر و لکن تحقیق ایتدیکمی
سو یلیم
کرچه خلق استانبولدن بغداده بشیوز
ساعت دیر لر

ع

واما ان کان یمشی احد فی الطریق
نظیر البرید (التاتار) وجسه یمکنه
التحمل ولا یشفق علی الدواب
ولا یرحمها فبهذه الصورة بالنهار یمکن
یقطع مسافة عشرين ثلاثین ساعة من
الطریق
کم هی مسافة الطریق الی العجم من
ناحية بغداد
حیث عدم ذهابی فی ذلک الطریق فلا
اعلم ولکن نظر الما تحقیقه فاقول وان
کان الناس یزعمون ان من استانبول
الی بغداد خمسماية ساعة واما نظر الما
استقصیته انا فهور بعماية وخمسون

ولیکن

ف

ولیکن آنچه بنده تحقیق کرده ام
چهارصد و پنجاه ساعت میشود
از بغداد تا حدود ایران چند فرسخ است
این را درست نمیدانم اینقدر معلوم شد
که از بغداد تا کرمانشاهان که
شهر بست مشهور در عراق عجم اکسر
با قافله روند و از ده منزل است
از انجام تا طهران پانزده منزل قافله
است که
همه از بغداد تا طهران بیست و پنج
منزل میشود

س
ج

ت

لکن بنده کز ک تحقیق کرده در تیز
اللی ساعت اولور
بغداد دن حدود ایرانیه قاچ ساعتدر
بو بولی پکت بلم بوقدر معلوم اولدی که سی
بغداد دن کرمانشاهانه قدر که
عراق عجمده بر مشهور شهر در اگر قافله
ایله کیدر لر ایه اون ایکی منزلدر
اوراد ندخی طهران اون بش قافله
منز لیدر که
جمله سی بغداد دن طهران یکر می بش
منزل اولور

ع

ساعة

من بغداد الى حدود العجم كم ساعة
هذا الطريق لا اعلمه جيداً بل الذي
اعرفه هو انه من بغداد الى كرمانشهان
المدينة المشهورة في عراق العجم اذا
كان السفر مع قافلة هو اثنا عشرة مرحلة
ومن هناك ايضا الى طهران خمس
عشرة مرحلة اذ يكونون جملة من بغداد
الى طهران سبعة وعشرون مرحلة

*(باب ثالث) *

ف

در ایران بکدام زبان حرف میزنند
در آذربایجان بیشتر ترکی و کمتر فارسی
و در سایر ممالک ایران بالعکس

س
ج

یعنی بیشتر فارسی و کمتر ترکی
حالا از حرف شما چنان مفهوم شد که

س

مثل آذربایجان در همه ایران ترکی دان
هست

ت

ایرانده قنغی لسان ایله تکلم ایدر لر
آذربایجانده اکثر ترکی و اقل فارسی
و سایر ممالک ایرانده بالعکس

یعنی اکثر فارسی و اقل ترکی
شمدی سزک کلامزدن او یلسه
اکلاشلدیکه

آذربایجان مثل بوتون ایرانده ترکی
بیلنلر واردر

ع

بای لسان یتکلمون فی العجم
فی آذربایجان اکثرهم یتکلمون ترکیا
واقلم فارسیا فی سایر ممالک العجم
بالخلاف

یعنی اکثرهم یتکلمون فارسیا واقلم ترکیا
فاذا لان من کلامکم فهم

ان فی کامل بلاد العجم کما فی آذربایجان
یوجدن یتکلم بالترکی

ف
بسی در همه بعض آدمها توان یافت
از عشایر و ایلات که بیشتر آنها
ترکی مکالمه میکنند و بعض شهرها هم
هست که نزدیک آذربایجان است
انجاها هم ترکی حرف میزنند
و الاصل زبان عراق و فارس و خراسان
فارسیست ترکی نمیدانند
در ایران چند گونه خط متداولست

آنجا هر نوع دست و لیک نوشته جات
را بدو خط مینویسند
آن دو نوع خط که گفتید کدامست
یکی نستعلیق است و دیگری شکسته
از نستعلیق مراد ثنائی کدام نوع خط است

ت
اوت هر برده عشایر و ایلاتند بعض آدمی
بولنه بیلور که انرا اکثری
ترکی مکالمه ایدرلو و بعض شهر لر دخی
وارد که آذربایجان قریب در
اورالرده دخی ترکی تکلم ایدرلو
والاصل عراق و فارس و خراسان
لسانی فارسی در ترکی بلمز لر
ایرانده قاج درلو یا زومتدا ولدو

اوراده هر درلو یا زو وارد لکن مکتوبلری
ایکی یا زوایله یا زار لر
اودید یکگز ایکی نوع خط قنغیسیدر
بری نستعلیق در او بری شکسته
نستعلیق در مراد یکز قنغی نوع یا زو در

ع
نعم فی کل محل یوجد أناس من العشایر
والقبایل الذین اکثرهم
یتکلمون باللسان التركی و یوجد ایضاً
بعض مدن قریباً من آذربایجان
هناک کذلک یتکلمون بالترکی
والاصل لسان العراق و فارس و خراسان
هو فارسی و لا یعرفون ترکیاً
کم نوع من الکتابه یوجد متداولاً فی بلاد
العجم
هناک یوجد کل نوع من الکتابه و لکن
تحریر المراسلات هو بخطین
ماهما هذان الخطان اللذان قلتم عنهما
الواحد یسمی نستعلیق والاخر شکسته
ای نوع کتابه مراد کم من نستعلیق

ج

س

ج

س

ج

س

ف

خط تعلیق است که در ایران نستعلیق
میکویند
مظنه از نسخ تعلیق مخفی شده باشد
اگرچه تعلیق هم خطی است مستقل
که

بخط دیوانی ما شبیه است خط شکسته
اینجا متداول نیست
چرا نوشته را که کلمه فارسیه است موافق
قاعده عربیه جمع کرده
نوشته جات گفتید

عیب ندارد مثل این جمعها در لسان
فارسی بسیار است
مثل فرمایشات و دهات و باغات

ت

خط تعلیق در که ایرانده نستعلیق دیر لر
ظنمه نسخ تعلیق در مخفی اولش اوله
اگرچه تعلیق دخی بر مستقل خط در که

بزم دیوانی یا زومزه مشاهد در شکسته یا زو
بوراده متداولد کلد ر
نیچون نوشته ییکه کلمه فارسیه در قاعده
عربیه ید موافق اولد رق جمع ایدوب
نوشته جات دید یکر

باش یوقدر بو مثل لوجمه لر لسان فارسیه
چوقدر
فرمایشات و دهات و باغات مثللو

ع

مخطط التعلیق الذی یسمونه فی العجم
نستعلیق
واظن انه یكون مخفی من نسخ التعلیق
وان كان التعلیق ایضاً مخطط
مخصوص

فی شباهه عندنا لخط ال دیوانی والخط
الشکسته لیس هو متداولاً هنا
لماذا قلت نوشته التي هي كلمة فارسیه
نوشته جات فجمعها جمعاً مؤنثاً سالماً
نظراً الى الالف والتاء المزیدتان فی
الجمع العربی

لابأس من ذلك لانه یوجد كثير مثل
هذه الجموع فی اللسان الفارسی
نظیر فرمایشات و دهات و باغات

س

ج

ف
نوشته را بجه محل استعمال میکنند

این را باید بتفصیل عرض بکنم
کاغذی که از طرف پادشاه نوشته شده
باشد آنرا فرمان میگویند
اگر از طرف شهزادگان باشد در قم
میگویند
اگر از طرف حکام و امرا باشد تعلیق
میگویند
اگر از اجاب باشد با اجاب مرسله
و نوشته میگویند
اگر از کوچگان باشد به بزرگان ذریعه
و عریضه میگویند
ولیک ذریعه بالاتر از عریضه است

ت
نوشته بی نمحله استعمال ایدرلر

بونی کر کرد بتفصیل ایله عرض ایده ایم ؟
بر کاغذ که پادشاه طرفدن یا زلمش اوله
اکا فرمان دیرلر
اگر شهزاده لر طرفندن اولور ایدر رقم
دیرلر
اگر حکام و امرا طرفندن اولور ایدر تعلیق
دیرلر
اگر اجاب بدن اجابه اولور ایدر مرسله
و نوشته دیرلر
اگر کوچکلردن یوکلره اولور ایدر ذریعه
و عریضه دیرلر
ولکن ذریعه عریضه دن یوقاریدر

ع
فی ای محلّ يستعملون الكتابة المسماة
نوشته

يجب ان اشرح لكم عن ذلك بالتفصيل
الكتابة التي تصدر من السلطان تسمى
بطاقة (فرماناً)
وان كانت من طرف اولاد الملوك
يدعونها مرسوماً
وان كانت من قبل الحكّام والامراء
فيدعونها امراً
وان كانت فيما بين احباب من احد هم
للاخر فيستونها نعيقة والوكة
وان كانت من الاصغر الى الاكبر
فيلقبونها بذر يعده عريضة
ولكن الذريعة في اعلام العريضة

ف

در ایران بشعر خواندن و گفتن میل دارند
توجه می‌کوبی شعر در ایران از همه جای بیشتر
رغبت دارد
و شعرا هم آنجا بسیار است
و در همه قسم از اقسام نظم تسلط دارند
خصوصاً در غزل و قصیده مثل ندارند
ولیکن در تاریخ گفتن بپای شعرای
استان بول نمی‌رسند
از شعرای متقدمین کدامهارا می‌پسندند
در ایران غزلیت شیخ سعدی و خواجیه
حافظ را می‌خوانند و می‌پسندند

س

ج

س

ج

ت

ایرانده شعرا و قوم غه و سولمکه میل
ایدر لر می
سن نه سولور سن شعر کث ایرانده هر
یردن زیاده رغبتی واردر
و شعرا دخی او زاده چو قدر
واقسام نظم دهن هر بر قسمده کمال ملکه
و مهارت لری واردر
خصوصاً غزل و قصیده ده مثل لری یو قدر
ولیکن تنار یخ سولمکه شعرای
استانبول کعبه و اصل اوله مز لر
شعرا ی متقدمین قغیلرینی بکنور لر
ایرانده اکثر غزلیات شیخ سعدی
و خواجیه حافظی او قور لر و بکنور لر

ع

هل فی بلاد العجم لهم میل لقراءة الشعر
و التکلم به
ماذا تقول ان رغبة الشعر فی بلاد العجم
هی اکثر من کل محل
والشعراء ایضاً هنالك کثیرون
وفی کل قسم من اقسام النظم یوجد لهم
اقتدار کامل ومهارة وافرّة
و خصوصاً لیس لهم مثیل فی الغزلیات
و القصاید
ولا راجیز بالروایة عن التوار یخ فلا یصلون
الفسفاسی شعراء لا ستانه
ای من الشعراء المتقدمین یحظهم و یسره
فی العجم یقراون و ینحطون من غزلیات
شیخ سعدی و خواجیه حافظ

ف

اشعار شعرای پیشین را نمی خوانند
چرا قصائد حکیم رودکی و ازرقی و فرخی
و عمیق بخاری
و انوری و خاقانی را هم بسیار دوست
دارند

و فردوسی را استاد سخن میدانند
و شهنامه را هم بسیار میخوانند
عرفی و صائب و شوکت و بیدل را چه
گونه میدانند

عرفی را آنقدر نمی پسندند صائب را هیچ
شوکت و بیدل را نمیدانند

شوکت و بیدل را چرا نمیدانند اینها که
در استان بول خلی شهرت دارند

ت

شعراى متقدمینك اشعار ینى او قومز لر
نیچون او قومز لر حکیم رودکی و ازرقی
و فرخی و عمیق بخاری
و انوری و خاقانینک قصیده لر ینى
دخی چوق سور لر

و فردوسی ینى استاد سخن بیلور لر
و شهنامه ینى دخی چوق او قومز لر
عرفی و صائب و شوکت و بیدل فصل
بیلور لر

عرفی ینى او قدر بکنمز لر و صائبى هیچ
بکنمز لر شوکت و بیدل بلمز لر

شوکت و بیدل نیچون بلمز لر بونلر ک
ایسه استان بولده پکت چوق شهرت ینى
وارد لر

ع

أفلا یقراون بشعر الشعراء المتقدمین
لماذا لا یقراون و الحال انهم یمیلون جداً
لقصاید حکیم رودکی و ازرقی و فرخی
و عمیق بخاری و انوری و خاقانی

و بطالعون کثیرا ینى شهنامه و یوصفون
الفردوسی بمعلم الکلام
کیف یعرفون عرفی و صائب و شوکت
و بیدل

لا ینحفظون نهذا المتقدار من عرفی ولا
ینشرون اصلاً من صائب و شوکت
و بیدل لا یعرفونهما

لماذا لا یعرفون شوکت و بیدل مع ان
هذین لهما شهرة کلّیة فی الامتانة

ج

ف
اینها ایرانی نیستند شوکت فراهمی
بوده

وفراة قصبه ایست میاندهرات و قندهار
واصل بیدل از بخارا است کرچه خودش
در هندوستان ساکن بوده است
دیوانهاشان باستانبول از انجاها آمده
است

س

صائبکه خیلی خوب و مزغوب شاعرست
چرا نمی پسندند

ج

دیوانش را درست نخوانده اند و بدهی
اشعارش را دیده اند

و بیشتر اشعارش عبارت از ارسال مثلست
و این هم پیش آنها پایسته بلندی ندارد
بعلت این نمی پسندند

ت

بونلرا ایرانی دکلر در شوکت فراهلی
ایمش

وفراة هرات و قندهار بیننده برقصبه در
و بیدلک اصلی بخارا دندر اکرچه
گندوسی هندوستانده ساکن اولمشدر
دیوانلری استانبوله اورالردن کلیمشدر

صائب که پکت چوق کوزل و مرغوب
شاعر در نیچون بکنمز لر

دیوانسنی لایقلسه او قوما مثلر در
واشعارینک فنالرینی کور مثلر در

واکثر اشعاری ارسال مثلدن عبارتدر
و بونکده انلرک عندنده پکت چوق
قدر و اعتباری یوقدر بوسبیه منسی
بکنمز لر

ع

لانهم اغیر عجمیین فشوکت کان من
الفراة

الشی هی ضیعة بین الهرات وقندهار
واصل بیدل کان من بخارا وان یکن
قدسکن فی بلاد الهند

فدیوانهم احصر امن هناک للمحروسه

لماذا لا یعجبهم دیوان صائب الذی
هو شاعر بلیغ و مرغوب جداً

لانهم ما قرؤا دیوانه کالواجب وقد
شاهدوا الغت من اشعاره

واکثر اشعاره هی کنایة عن ارسال مثل
فلذلک لیس له عندهم قدر وافر ولا اعتبار
ایضاً ولهذا لا ینشرحون منه

ف

و بطوری تشبیهش میکنند که اگر بکمترین
شاعری از شعرای ایران بگویند که تو
مثل صائب شعر می‌گویی بدش می‌آید
و کچه خلت میشود
اعتقاد شما چه گونه است
اعتقاد بنده اینست که صائب شعر است
صاحب زمین تازه
و در غزل پردازی و سخن گستری مرتبه
اش بلند است
و کلیات دیوانش از پنجاه هزار بیت
بیشتر است
دیوانی که باین بزرگی باشد البته توش
خوب و بد پیدا میشود
اگر خوبهاش سوا می‌کردند و با انتخاب
کردنش می‌پرداختند

س
ج

ت

و بر درجه بقیع ایدر لر که اگر شعرای
ایران بگویند بر آدناشاعره دیر لره که سن
صائب کبی شعر سویلیورسک کوجنه
کیدرو منفعل اولور
سزک اعتقاد کز نصلدر
بنده کزک اعتقاد بودر که صائب
زمین تازه صاحبی بر شاعر در
و غزل پردازی و سخن گستری لکده یعنی
شاعر بنده مرتبه سی عالیدر
و کلیات دیوانی الی بیست
زیاده در
و نویی کلکده دیوانک ایچنده البته
ایو فنا بولور
اگر ایولرینی آبیروب انتخاب ایتمش
اولسه لر ایدی

ع

حتی انهم بهذا المقدار یقتحونه بقولهم
لاحقر شعراء بلاد العجم
انت تتكلم بالشعر نظیر صایسب فیخاط
وینفعل جدا
وانتم کیف تعتقدون
اعتقدان صاییا صاحب زمین تازه هو شعر
العالم من المتأخرین
وله الرتبة العليا فی الغزل والتورية
و دیوانه کلیات یحتوی علی اکثر من
خمسین الف بیت
و فی هذا المقدار العظیم لابد انه ینوجد فی
الديوان من غث وسمین (جید و سفساق)
فلو كانوا انتخبوا الايات الحسنة و فرقوها

ف

یک دیوان بسیار خوب و مرغوب پیدا
میشد

اگر چه تذکرة الشعرا بسیار است حالا
دو ایران کدام مرغوب است
تذکرة نیکه آنشکده میگوید بسیار مشهور
است

من میخواهم که اشعار معاصرین را ببینم
کجا پیدا میشود

پیدا کردنش آسان است —
کمال افندی بگوید

شما کمال افندی را می شناسید
بلی میشناسم از خواجگان دیوان همایون
است و با من هم آشنایی ندارد
و منتخبات شما هم از آنرا است

ت

بر غایت کوزل و مرغوب دیوان حاصل
اولوردی

اگر چه تذکرة الشعرا چقدر و لکن شمعی
ایرانده قنغیسی مرغوب در
آنشکده دیدی گری تذکرة پیک مشهور در

بن استرم که معاصرینک اشعارینسی
کوردیم نرده بولنور

پیدا ایتمی قولا بدر کمال افندی یه
سویلیکسز

سز کمال افندی بی بیلورو و طایر مسکز
اوت طانیرم خواجگان دیوان
همایون ندر و بنم ایله ده القی واردر
و منتخبات شما مددخی انبیک
آثار ندر

ع

لصار دیوانا مجیداً و مرغوباً جداً

وان تکن تذکرة الشعرا می کثیره و لکن
لان بالعجم ایت تذکرة هی المرغوبه
التذکرة المسماة آنشکده هی مشهوره جداً

اریدان انظر اشعار معاصرین فایسن
یوجدون

سهل هو الحصول علیهم فتکلم مع حضرة
کمال افندی

هل لکم معرفة مع المومی الیه
نعم أعرفه و هو من خواجگان الدیوان
الهمایونی ولی معه صحبة کلّیة
و منتخبات شما مدد ایضاً من اثره

ف
مکرا و اشعار معاصرین را میتوانند پسند
خودش دارد چونکه دو دفعه از طرف
دولت علیه
بایران مامور شد و رفت خصوصا
در دفعه دوم
در خود شهر طهران که پای تخت ایران
است یکسال و نیم ماند
و کتابیکه موسوم به تذکره کمال است
انجام جمع کرده
از شعرای معاصرین هم نوشت یک
نسخه از روی آن کتاب
بنویسد کفایت میکند
بند حاله تواریخ فارسیه بسیار میل دارم

ت
یا او معاصرینک اشعارینی بوله بیلورمی
کند و سنده وارد در چونکه ایکی دفعه طرف
دولت علیه
ایران مامور اولوب کندی خصوصا
ایکنجی دفعه ده
پای تخت ایران اولان نفس شهر
طهرانده بر بچق سنده قالدی
و تذکره کمال ایلده موسوم اولان کتابی
اوراده جمع ایدوب
شعراى معاصرینى دخی یازدی بر
نسخه او کتابک یوزندن
یازیکز کفایت ایدر
بند کزک شمعدى تواریخ فارسیه
یک چوق میل وار

ع
آیستطيع ان یجد اشعار معاصرین
نعم انهم موجودون عنده اذ انه قد توجه
مأمورا من طرف الدولة العلیة
الى العجم مرتان وعلى الخصوص فى المرة
الثانية
قد استقام مدة سنة ونصف فى نفس مدينة
طهران التى هی تحت حكومة العجم
وقد جمع الكتاب الموسوم بتذکره کمال
فى تلك البلدة
ونسخ ايضا شعر معاصرین
فاکتبوا نسخة من وجه هذا الكتاب
فتکفى
داعیکم لان لی میل کثیر الی التوازیح
الفارسیة

ف

نمیدانم کدامهارا بنیدانم و بخوانم
تواریخ فارسی بسیار است آنچه
مرغوب است و با فایده عرض کنم
اگر منظوم میخواهی شهنامه را بخوان
اگر چه از شهنامه
آنچه از تواریخ مطلوب است حاصل
نمیشود چرا که همه کذب و دروغ است
ولیکن بجهت فصاحت و بلاغت
وسلاست خواندنش بسیار لذت دارد
خصوصاً در تعریف و اوصاف مثل ندارد
و خمسۀ نظامی هم از برای خواندن مثل
شهنامه است
و اگر میخواهید که تواریخ مشهور و باتسکلف
و با اصول منشیان نوشته شده باشد

ث

بلم قنیلرینی بولوب او قویدیم
فارسی تواریخ چو قدر مرغوب و فایده دل
اولانی افاده ایدیم
اگر منظوم استرایسک شهنامه یی او قو
اگر چه شهنامه دن
تاریخدن مقصود اولان شی حاصل
اولمز زیرا که بتون کذب و یلاندر
ولکن فصاحت و بلاغت و سلاست
جهتله او قومسندۀ چوق لذت وارد
خصوصاً تعریف و اوصافه مثلی یوقدر
و خمسۀ نظامی دخی او قومق ایچون
شاهنامه کییدر
و اگر استرایسه کر که تواریخ مشهور و تکلف
ایله و اصول منشیان اوزره یا زلش اوله

ع

ولا علم ایتهم اجدۀ فاقراه
التواریخ الفارسیة توجد کثیراً و اقول
لک عن المرغوبین و المفیدین
فان کنت ترید منظوماً اقرا شهنامه
وان یکن لا یتحصل لک الشی المقصود
بهذا التاریخ لأن اکثره تعبیر فکی
لأنه بسبب الفصاحة و البلاغة و السلامة
فقراته هی عذبة جداً
و خصوصاً لأمثال لغی تعریف و الاوصاف
و نظام التخمیس ایضاً لاجل القراءه فهو
نظیر الشهنامه
وان کنت ترید تاربخاً مشهوراً فهو محرر
بتکلف و اصول منشیان

ف

از تاریخ و صافی دست مدارید و یک دره
نادری هم بپیدا بکنید
برادر جان این کتابها را که شما فرمودید
ادم باید از استاد بخواند
من میخواهم فایده تاریخ را حاصل بکنم
شعروا نشا منظورم نیست
درین صورت شما تاریخ روضه الصفا که
هشت جلد است
وحیب السیر که سه جلد است انها را
بکیرید و بخوانید
و از برای دانستن احوال شاهان صفوی
تاریخ عالم آرا و تاریخ صفوی را
پیدا کنید و تاریخ جهانکشی جوینی
را که ما خذ و صافست بجوینید

س

ج

ت

تاریخ و صافی الگردن براقه یکنز و بر دره
نادریده پیدا اید یکز
جانم برادر بوسرک بیوردی یکز کتابلری
ادم خواجهدن او قومق لازم
بن تاریخ فائده سنی حاصل ایتمک
استرم شعروا نشا مرادم دکلدر
بوصورنده سز تاریخ روضه الصفا که سکز
جلد در
وحیب السیر که اوچ جلد در انلری الیکز
واوقویکز
وشاهان صفویه نک احوالنی بلمسک
ایچون عالم آرا و صفوی تاریخلرینی
پیدا اید یکز وجهانکشی جوینی
دید کلری تاریخیکه و صافسک

ع

تاریخ و صافی فلا تترکه من یدک و خذ
لک الکتاب المسمی بدره النادری
یا الخاخریز اهلأ الکتب الذین اشرت
عنهم یلزم قرایتهم علی المعلم
وانا اریدان احصل فایده التاریخ
لا لانشا والنظم
فاذ اعلی هذه الصورة خذ روضه الصفا التي
هی ثمانية مجلدات
وحیب السیر الذي هو ثلاثة أيضا خذهم
واقرأهم
ولا جل معرفة احوال الملوك فحتمل
تاریخی الصفوی وزینه العالم
والتاریخ المسمی افتتاح العالم الذي
هو ما خذ و صافی فخذ هذه الکتاب

ف

بخوانند

اینها همه فارسی و از تواریخ مشهوره
است لیکن نسخه هاش بسیار کمیابست
من از طفولیت تا حال خیلی فارسی
خواندم و هنوز هم در کار هستم

باز در حرق زدن از حمت میکشم و مطلب
را نمیتوانم درست حالی بکنم

و سببش را هم نمیدانم که چه چیز است
شما چه میفرمایید

اگر چه حرق زدن موقوف است به
ممارست

و محتاج است بمکالمه باهل زبان

ت

ماخذیدر بولوب او قوییکز

بولر بتون فارسی و تواریخ مشهوره دندر
ولکن نسخه لری پکت از بولور
بن چو قتلغمدن شمدیده قدر چوق
فارسی او قودم و حالا دخی
او غرا شمدیده

ینده تکتیم ~~می~~ حکده زحمت چکیورم
و مقصود می طوغری اکتتمغه قادری
اوله میورم

و سببی دخی بلمیورم که ندر سز نه
بیورر سز

اگر چه تگم ایتیمک ممارسته موقوفدر

واهل لسان ایله مکالمه یدیه محتاجدر

ع

واقراها

وهی من کتب التواریخ الفارسیه المشهوره
ولکسن نسخهم هی قلیله جدا
انا من ذطفولیتی لحد الان قد قرأت کثیراً
بالفارسی و الان ایضاً لسم ازل مداوماً

فمع هذا لی صعوبه یا التکم ولا اقدر ان افهم
بسهولة ما اقصده

فلا اعلم ما هو السبب فحضرتکم ماذا
تقولون

وان یکن التکم موقوفاً علی الممارسه

و محتاجاً للمعاطه مع ارباب اللسان

ولیکن

ف

ولیکن اینجا در خواندن و درس گرفتن
هم تقصیر میکنند
و طفلی را که هنوز ده لغت از فارسی
یاد نگرفته باشد
بنا کنند بدرس دادن از گلستان و هنوز از
گلستان یک باب را تمام نکرده
شروع می نمایند بخواندن دیوان حافظ
و اشعار حافظ را هم بیشتر با تاویلات
میخوانند
اینها همه از برای مبتدی موجب
صعوبت است
چرا که گلستان کتابیست که در ایران
هم از برای مبتدیان درس میدهند
با اینکه زبانشان فارسیست دیگر

ت

ولکن بوراده او قومه ده و درس آلمده
دخی قصور ایدیورلر
و بر چوققدها فارسی اون لغت
از بر لماش ایکن
گلستاندن درس ویرمه باشلرلر و هنوز
گلستاندن بر بایی تمام ایتمکسزین
حافظ دیواننی او قومغه باشلرلر
و حافظک اشعار نینده اکثر تاویلات ایله
او قورلر
بونلر بتون مبتدی ایچون صعوبتی
موجدر
زیرا که گلستان بر کتابدر که ایرانده بلنه
مبتدیله درس ویرمزلر
لسانلری فارسی اولدیغی حالده ارتق

ع

و انما هنا یقصرّون ایضاً فی الدرس والقراءة
والولد الذی لا تکن معرفته قد بلغت
عشر کلمات فارسیه
یتدوّن ان یتدروسه فی کتاب الجلستان
وقبل ان یختم باباً واحداً من هذا
الکتاب یتدونه بقراءة دیوان حافظ
و اشعار هذا الشاعر یقرأونها با کثیر
التاویلات
فهذا جمیعہ یوجب الصعوبة للمبتدی
وفی بلاد العجم نفسها لا یتدرون هذا
الکتاب للمبتدیین
مع کون لسانهم فارسیاً و انما هنا لا اعلم ما

ف

نمیدانم اینجا کسیکه نوهوس باشد
از خواندن گلستان چه منفعت میرد
مبتدی باید اول لغت یاد بگیرد

بعدیک کتاب بخواند که سهل العبارة
و بلسان عوام نوشته شده باشد
و توش ابیات و ترکیب عربی نباشد
و در وقت خواندن هم بتصرف
و اشتقاق

و بحروف و کلماتیکه بجهت حصول
معانی در آورند دقت بکند
و بآنانکه فارسی دانند صحبت و مکالمه
و استادش هم در وقت درس گفتن

ت

بلم بورا ده بر کسه که نوهوس اوله
گلستان او قودن نه فائده حاصل ایدر
مبتدی یه اول لغت از بر لک لازمدر

صکره بر کتابی او قوید که عبارة سی
سهل و لسان عوام اوزره یازلمش اوله
ایچنده ابیات و عربی ترکیب اولمیه
و او قود یغی وقت تصریف و اشتقاقه

و حصول معنی ایچون کتوریلان حروفه
و کلماته دقت ایلیه
و فارسی بلنلرایله صحبت و مکالمه ایلیه
و خواه سیده درس او قود یغی وقت

ع

الفائدة التي تحصل للمبتدی
من قرايته الجلستان مع كونه حديث
فينبغي اولاً على المبتدی ان يحفظ
الكلمات غايياً

ثم يقرى كتاباً عباراته سهلة و يكون محرر
مثل لسان الشعب
ولا يكن فيه ابیات و تركيب عربی
و حينما يقرى ينبغي ان يميل ذهنه
للتصرف و الاشتقاق

ثم للاحرف و الكلمات للحصول على
المعانی
و ان يمارس المخاطبة مع اهل المعرفة
بالفارسی
و عندما يدرس المعلم مفهماً آية المعانی

ف

یک دفعه که معنیهایش را میگوید
بعد یک دفعه هم تا آنقدر که شاکر درش
بفهمد فارسی بگوید و لغت بیپرسد
تا به بیرون آوردن معنای عبارت قدرت
برساند و سرعت فهم نیز بحصول بیاید
بعد بنا کند بترجمه کردن درس از فارسی
بترکی و از ترکی بفارسی
این هم که قدری بحصول آمد بعد گلستان
و دیوان حافظ را بخواند

ت

بر دفعه معنای رینی تفهیم ایتد کد نصکره
بر دفعه دخی شاکر دک اکیه جفی قدر
فارسی سویلیوب ولغت سؤال ایلیمه
تعبارة دن معنا استخراج چند قدرت
حاصل ایده و سرعت فهم دخی
حصوله کله
صکره درس ترجمه ایتکه باشلیم
فارسی دن ترکی و یو ترکی دن
فارسی به
بوده بر مقدار حصوله کلد کد نصکره
گلستان و دیوان حافظی او قویم

ع

یخاطبه ایضا فارسیا علی مقدار قبولسه
وفهمه سیلا آیاه عن الکلام
لکی یقتدر التلمیذ علی استخراج معنی
العبار و یستطیع ان یفهم حالا
ثم یتدی بممارسة الترجمة من الفارسی
ال ترکی و بالعکس من ترکی
ال فارسی
و عند ما یتمرن بذلك نوعا فحینذ یقرا
الجلستان و دیوان حافظ

*(باب رابع) **

ف

اگرچه بسر کار شما خیلی زحمت دادم
ولیکن از برای بنده بسیار فائده حاصل
شد

تا حال مرچه که پرسیدم جوابش را
درست دادید
خدا دولت شمارا زیاد بکند و مرادتان
را بدهد
وسرت به بالین بیماری نیاید

ت

اگرچه ذات عالی کز خیلی زحمت و یردم
ولکن بنده کز چوق فائده حاصل
اولدی

شمدیه دک ند صورتم ایسه جوابی
طوغری و یرد یکز
خدا دولتنکزی زیاده ایلسون و مراد کزی
و یرسون
و باشکز کیفز لسک یا صد یغنه کلمسون

ع

وان اکن قد ثقلت علی علو ذاتکم
ولکن قد حصلت علی فائده کلیه

والذی قد سالتکم عنده حتی لان
اجتمونی عنده صوابیا
فالرب یزید عزکم و یهبکم مرادکم
ولا یریکم باسأ بل دامت کونون بالصحة
والحبور

ف

یکت التماس دیکرم دارم
بفرمایید در مقام خدمت هستیم و با سر
و مایش شما منتظریم
بعض لغتها هست که هر روز استعمالش
مکرر واقع میشود آنها را هم بنویسید
و پول ایران چند نوع است
و انجا بجای پاره و فروش چه استعمال
میکند همه را تحریر بفرمایید
بالای چشم آنها را هم بنویسید
و معنیهایش را بر زیر هاش اشارت بکنم

ج

س

ج

ت

یعنی کیفی از اولیده سز و سخت گردانم
اولسون
بر بشقه نیازم ده او ار
بیور یکز مقام خدمت ده حاضر دور بیورز
و امر و اراده کسزه منتظرز
بعض لغترو وارد کرده هر کون استعمال
تکرر آید را نلریده یا ز یکز
و ایران اقچه سی قاج نوع در
و اراده پاره و فروش یرینه نه استعمال
ایده بیور لر جمله سنی تحریر بیور یکز
بلش اوستنه انلری جمله نیاز به
و معنای رینیده ز یر لرینه اشارت ایده یم

ع

بقی لی رجأ آخر لدیکم
تفضلوا فنحن حاضرون لخدمتکم
و مستعدون لمراسیکم و او امر کم
لقد یوجد بعض لغات تستعمل مکررة
کل يوم فان حسن تحریرها
مع ایضاح انواع عملة العجم
وماذا یستعملون هنالك عوض البارات
و القروش فجميع هذا اکرموا بکتابتیه
على الراس والعین کل هذا ساکتبیه
مشیراً عن المعنی بذیلہ

لغات متفرقه

ف

امروز

دیروز

پزیروز

پس پزیروز

پستر پزیروز

سه روز پیش

چهار روز پیش

چهار روز قبل

پیش از چهار روز

چهار روز مقدم

پنج روز قبل

شش روز قبل

ت

بوکون

دونکی کون

اولکی کون

دها اولکی کون

اندن دها اولکی کون

اوچکون اول

درت کون اول

دزت کون اول

مثله

مثله

بش کون اول

الشی کون اول

ع

هذا اليوم

امس اليوم البارح

قبل امس

قبل اول امس

قبل قبل اول امس

قبل ثلاثة ايام

قبل اربعة ايام

مثله

مثله

قبل خمسة ايام

قبل ستة ايام

ف

فردا

پس فردا

پسترین فردا

چهار روز بعد

بعد از چهار روز

پس از چهار روز

پنج و شش روز بعد

بعد از ده روز

الآخره

امشب

دیشب

پریشب

پس پریشب

پستر پریشب

ت

یارین

اوبرکون

دها اوبرکون

درت کون صکره

مثله

بش التی کون صکره

اون کون صکره

الآخره

بر کیجه

دون کیجه

اولکی کیجه

دها اولکی کیجه

اندن دخی اولکی کیجه

ع

غد فهارغد

بعدغد

بعد فهار بعدغد

بعدار بعه ایام

مثله

بعد خمسة اوسته ایام

بعد عشرة ایام

الآخره

هذه الليلة

ليلة امس

قبل ليلة امس

قبل اول امس بلیله

قبل اول امس بلیلتین

ف

سه شب پیش

چهار شب پیش

پنج شب پیش

فردا شب

پس فردا شب

بسترین فردا شب

چهار شب بعد

بعد از چهار شب

بعد از پنج شب

این ماه

ماه گذشته

دو ماه قبل

دو ماه پیش

پیش از سه ماه

ت

اوچ کیجه مقدم

درت کیجه مقدم

بش کیجه اول

یارین کیجه

او بر کیجه

دها او بر کیجه

درت کیجه صکره

مثله

بش کیجه صکره

بوای

کچن ای

ایکی ای اول

مثله

اوچ ای اول

وقس علیه البواقی

وقس علیه البواقی

ع

قبل ثلاث لیل

منذ أربع لیل

منذ خمس لیل

لیلة غد

لیلة بعد غد

بعد غد بلیلتین

بعد اربع لیل

مثله

عقب خمس لیل

هذا الشهر

الشهر الماضي

قبل بشهرین

مثله

قبل ثلاثة اشهر

ف

پیش از چهار ماه

پیش از پنج ماه

ماه آینده

دو ماه بعد

بعد از سه ماه

امسال

سال گذشته

پیرا سال

پس پیرا سال

سال آینده

بعد از دو سال

بعد از سه سال

بعد از صد سال

یک سال و دو ماه کم

ت

درت آی اول

بش آی اول و قس علیه البواقی

کله جک آی

ایکی آی صکره

اوچ آی صکره

بریل

کچن نیل

اولیکی ییل

دها و لکی ییل

کله جک ییل

ایکی ییل صکره

اوچ ییل صکره

یوز ییل صکره

بریلدن ایکی آی اکسک

ع

قبل اربعة اشهر

قبل خمسة اشهر

الشهر ثلاثی

بعد شهرین

بعد ثلاثة اشهر

هذه السنة

السنة الماضية

قبل السنة الماضية

قبل السنة الماضية بسنة

السنة الآتية

بعد ستین

بعد ثلاث سنین

بعد مائة سنة (مئة)

سنة الآشهرین

ف

دوماه و سه روز کم
یکماه و دو سه روز کم
چهار ماه و دو سه روز بیش
پنج ماه و دو روز بالا
یک سال ونیم
یکماه ونیم
یکدمه
یکروزه
دوروزه
سدروزه
سی روزه
یکماهه
دوماهه
سه ماهه

ت

ایکی ایدن اوچکون اکسک
برآیدن ایکی اوچکون اکسک
درت ایدن ایکی اوچکون زیاده
بش آیدن اون کون زیاده
بر بچق پیل
بر بچق آی
بر نفسلک
بر کونلک
ایکی کونلک
اوچ کوندک
او توز کونلک
برایلق
ایکی آیلق
اوچ آیلق

ع

شهران لا ثلاثة ایام
شهر لا یومین ثلاثة
اربعة اشهر و یومین ثلاثة
خمسة اشهر و عشرة ایام
سنة و نصف
شهر و نصف
لحظة
یومیه
یومیتین
ثلاث یومیات
ثلاثون یومیة
شهرتیه
شهریتین
ثلاث شهریات

ف
یکساله
دو ساله
سه ساله
دو ساله
چهارده ساله
پیره مردهفتاد ساله
پیره زن هشتاد ساله
جوان مرده ساله
طفل شش ساله
کودک شش ساله
یکت
دو
سه
چهار

ت
بر ییلق
ایکی ییلق
اوچ ییلق
اون ییلق
اون درت ییلق
یتمش یا شنده اختیار آدم
سکسان یا شنده قوجه قاری
اون سکزی یا شنده جوان
الشی یا شنده چوجق
مثله
بر
ایکی
اوچ
درت

ع
سنویه
ستویشان
ثلاث سنویات
عشر سنویات
اربع عشره سنویات
شیخ عمره سبعون سنه
امراة عجوزة تبلغ من العمر ثمانون سنه
شاب يبلغ من العمر ثمانية عشر سنه
غلام عمره ست سنوای
مثله
واحدُ أحدُ
اثنتان
ثلاثة
اربعة
واحدة احدى
اثنتان
ثلاث
اربعة

ف

پنج
شش
هفت
هشت
نه
ده
یازده
دوازده
سیزده
چهارده
پانزده
شانزده
هفتده
هژده

ت

بش
التي
يدي
سكز
طقوز
اون
اون بر
اون ايكى
اون اوج
اون درت
اون بش
اون التي
اون يدي
اون سكز

ع

خمسة
سته
سبعة
ثمانية
تسعة
عشرة
احدى عشر
اثنتا عشر
ثلاث عشر
اربعة عشر
خمسة عشر
سته عشر
سبعة عشر
ثمانية عشر
خمس
ست
سبع
ثمان
تسع
عشر
احد عشر
اثناعشر
ثلاث عشر
اربع عشر
خمس عشر
ست عشر
سبع عشر
ثماني عشر

ف

نوزده

بیست

بیست و یک

بیست و دو

بیست و پنج

سی

چهل

پنجاه

شصت

هفتاد

هشتاد

نود

صد

صد و پنجاه

ت

اون طقوز

یکرمی

یکرمی بر

یکرمی ایکی

یکرمی بش

اوتوز

قرق

اللی

التمش

یتمش

سکسان

طقسان

یوز

یوز اللی

تسعة عشر

عشرون

واحد وعشرون

اثنان وعشرون

خمسة وعشرون

ثلاثون

اربعون

خمسون

ستون

سبعون

ثمانون

تسعون

مئسة *

مائة وخمسون

ع

تسع عشرة

عشرين

واحد وعشرين *

اثنین وعشرون

خمسة وعشرون

ثلاثین

اربعین

خمسين

ستین

سبعین

ثمانین

تسعين

(هذه صفحة كتابتها مضطربة)

مائة وخمسين

بالواو في حالة الرفع وبالياء في حالة النصب والخفض

ف

صد و شصت و پنج
دو صد
سیصد
پانصد
هفت صد و پنجاه
هزار
هزار و پانصد
دو هزار
سه هزار
ده هزار
پنجاه هزار
صد هزار
دویست هزار
هولک

ت

یوزالتمش بش
ایکی یوز
اوچ یوز
بشیوز
یدیوزاللی
بیك
بیك بشیوز
ایکی بیك
اوچ بیك
اون بیك
اللی بیك
یوز بیك
ایکیوز بیك
مثله

ع

مأیة و خمسة و ستمون
مأیتان
ثلاث مأیة
خمس مأیة
سبع مأیة
الف
الف و خمس مأیة
الفان
ثلاثة الاف
عشرة الاف
خمسون الفا
مئة الف
مأیتا الف *
مثله
مأیة و خمسة و ستين
مأيتين
الفين
مئتي الف

تخلف النون من الفتي و الجمع للمضافه *

پنج لک

ف

پنج لک
یک کروڑ
دو کروڑ
یک میلیون
نیم شاہی
یک شاہی
دو شاہی
یک سنار
سہ شاہی
یک عباسی
چار شاہی
دو سنار
پنج شاہی
سہ سنار

ت

بشیوز بیگ
مثله
اون کمرہ یوز بیگ
مثله
بش پارہ
اون پارہ
یکرمی پارہ
مثله
او توڑ پارہ
بر غروش
مثله
مثله
اللی پارہ
التمش پارہ

ع

خمس مایہ الف
مثله
عشر مرآة مایہ الف
مثله
خمس فضة
عشر فضة
عشرون بارہ
مثله
ثلاثون بارہ
قرش واحد
مثله
مثله
خمسون فضة
ستون فضة
عشرون بلوڑ
ثلاثین بارہ
قرشاً
قرش

ف

هفت شاهی
مشت شاهی
نه شاهی
ده شاهی
سده عباسی
هزار دینار
دو هزار
سه هزار
چهار هزار
هشت هزار
ده هزار
دو تومن
ده تومن
صد تومن

ت

یتمش پاره
ایکی غروش
طقسان پاره
یوز پاره
اوچ غروش
بش غروش
اون غروش
اون بش غروش
یکرمی غروش
قرق غروش
اللی غروش
یوز غروش
بشیوز غروش
بشییک غروش

ع

سبعون فضة
قرشان قرشین
تسعون فضة
مائة فضة
ثلاث قروش
خمس قروش
عشر قروش
خمس عشرة قرشاً
عشرون قرشاً
اربعون قرشاً
خمسون قرشاً
مائة قرش
خمس مائة قرش
خمسة الاف قرش

ف

هزار تومن

صد هزار تومن

یک کرور

برخواست

باشد

نشست

دوزان نشست

چارزان نشست

مربع نشست

پادراز کرد

پاش رادراز کرد

پاهاش رادراز کرد

خوابید

دراز شد

ث

اللی بیگ غروش

اون بیگ کیسه

بش یوز بیگ تومنکه اللی بیگ کیسه

قالقدی

مثله

اوطوردی

دیزچوکدی

بغداش قوردی

مثله

ایاق اوزاتندی

ایاغس اوزاتندی

ایاقلرینی اوزاتندی

یاتندی

اوزاندی

ع

خمسون الف قرش

عشرة لاف کیس

خمسون الف کیس

قام

مثله

جلس

رکع

تریع

مثله

مد لارجل

مدرجله

مدرجلیه

نام

طول

ف

تکیه کرد

لم داده شد

دم رو خوابید

والمیده است

سربالا خوابید

طاق دا از خوابید

یکت پهلو خوابید

پیش نشست

پیشش نشست

پهلوش نشست

پس نشست

عقب نشست

خوابید

خوابش برد

ت

طیانندی

مثله

یوزی قیون یاتندی

ایاغنی اوزادوب یاتمشدر

ارقه سی اوستی یاتندی

مثله

یان اوستنه یاتندی

ایلرو اوطوردی

اوکنه اوطوردی

یاننه اوطوردی

کرو اوطوردی

مثله

اویودی

اویقویه واردی

ع

استند --- اتکا

مثله

نام علی وجهه

نام ماد ارجلیه

نام علی ظهیره

مثله

نام علی جنبه --- علی خاصرته

جلس قدام --- فی الاول

جلس امامه

جلس بالقرب منه

جلس ورا (فی الاخر)

مثله

نام --- غفی

نفس

ف

خوابش گرفت
چورت میزند
حرف میزند
حدس میزند
رنک میزند
شاهو میزند
بانک میزند
آواز میکند
کول میزند
پشت سرش حرف میزند
تمام شد
بختام واصل شد
انتها پذیرفت

ت

اویقوسی کلدی
او یوقلیور
صحبت ایده یور
ظن ایده یور
بویا یور
اصلق چالیور
چاغریور
مثله
آلدادیور
ارقه سندن لقردی سویلیور یعنی غیبت
تمام اولدی
ختامه واصل اولدی
انتها قبول ایستدی یعنی تمام اولدی

ع
ع
ع

نفسان --- جاء النعاس
یسکع
یتجدث
یظن
یصبغ - یدهن
یصفر
یزعق --- یستدی
مثله
یحاول --- یماطل
یحکی بحقه --- یتکلم بالنیمه
ثم
اختتم
انتهی

بویابده ماضی مضارع لریله برابری بعض مصادره فارسیه تحریر
اولنوب زیر لریله معنای دخی ترقیم اولنمشدر *

ع			ت			ف		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
رتیح	یرتیح	ترییحاً	راحت ایتمک	راحت ایدر	راحت ایتدی	آسود	آساید	آسودن
ریمی	یرمی	ترییحاً	آتمک	آتار	آندی	انداخت	اندازد	انداختن

* ان المصدر فی العربی واجب ان یقع ثالثاً فی تصریف فعله وان یکن هو الاصل فی الاشتقاق حسبما ذهب الیه البصربون فیقولون
مثلاً ضرب یضرب ضرباً فاذا یلزم تقدیم المضارع علی المصدر فی اللفظ وذلك لسبب جوهری وهو العمل لان الفعل یعمل
ولا یعمل به فالذی یعمل ولا یعمل به له التقدم وتنبؤ ذلك قدموا الفعل علی المصدر فاذا علی النسق العربی یجب تقدیم الفعل
وهكذا نقل رتیح یرتیح ترییحاً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
آراست	آراید	آراستن	تزیین ایتدی	تزیین ایدر	تزیین ایتمک	زین	یزین	تزینا
آشامید	آشامد	آشامیدن	ایچدی	ایچر	ایچمک	شرب	یشرب	شربا
اندوخت	اندوزد	اندوختن	قزاندی	قزانور	قزانمق	کسب	یکسب	کسبا
آرامید	آرامد	آرامیدن	دکلندی	دکلنور	دکلنمک	ربح	یربح	ربحا
افتاد	افتد	افتادن	دوشدی	دوشز	دوشمک	استراح	یسترخ	استراحة
اندود	انداید	اندودن	بولاشدردی	بولاشدرر موار	بولاشدرمق	وقع	یقع	وقوعا
آزمود	آزماید	آزمودن	تجربه ایتدی	تجربه ایدر	تجربه ایتمک	اسقط	یسقط	سقوطا
افراخت	افرازد	افراختن	یوقاری قالدردی	یوقاری قالدیریر	یوقاری قالدرمق	یوسخ	یوسخ	توسخا
انکاشت	انکارد	انکاشتن	ظن ایتدی	ظن ایدر	ظن ایتمک	جرب	یجرب	تجربة
						رفع	یرفع	رفعا
						انهض	ینهض	نهضا
						ظن قلس	یظن یقیس	ظنا قیاسا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
انگیخت	انگیزد	انگیختن	قوپاردی	قوپارر	قوپارمق	قطفی	یقطف	قطف
افزود	افزاید	افزودن	آرتدی و آرتردی	آرترو آرتریر	آرتقمق و آرترمق	ارتقی	یرتقی	ترقی
آمد	آید	آمدن	کلدی	کلور	کلمک	جا	یجی	مجنیا
بارید	بارد	باریدن	یاغدی	یغار	یاغمور یاغمق	مطر	یمطر	مطرا
پخت	پزد	پختن	پشوردی	پشورر	پشورمک	طبخ	یطبخ	طبخا
پرکشت	پرکردد	پرکشتن	کیرونددی	کیروندور	کیروندونمک	رجع	یرجع	رجوعا للورا
اویخت	اویزد	اویختن	آصدی	آصر	آصمق	علق	یعلق	تعلیقا
افشاند	افشاند	افشاندن	صاچدی	صاچار	صاچمق	طار	یطیر	طیرانا
آموخت	آموزد	آموختن	اوکرندی	اوکرنور	اوکرنمک	تعلّم	یتعلّم	تعلما
بازی کرد	بازی کند	بازی کرد	اوینادی	اوینار	اوینامق	لعب	یلعب	لعبا

ع			ت			ف		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
اعطأ	يعطي	اعطاء	باغشلمق	باغشلار	باغشلدی	بخشید	بخشد	بخشیدن
ايهاأ	يوهب	اوهب						
هبة	يهب	وهب						
عبادة	يعبد	عبد	طاپمق	طاپار	طاپدی	پرورد	پرستد	پروردن
تشعيلأ	يشعل	شعل	شعله لندرمق	شعله لندير	شعله لندردی	افروخت	افروزد	افروختن
توليغا	يولع	ولع						
ايقاعأ	يوقع	اوقع	دوشورمق	دوشورر	دوشردی	افکنند	افکنند	افکنندن
اسقاطأ	يسقط	اسقط						
خلطأ	يخلط	خلط						
اخلاطأ	يخلط	اخلط	قارشدرمق	قارشور	قارشردی	آمیخت	آمیزد	آمیختن
تخليطأ	يخلط	خلط						
طيرأ	يظير	طار	صاچمق	صاچار	صاچدی	پاشید	پاشد	پاشیدن

ع			ت			ف		
مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی
قبولاً	يقبلُ	قبلُ	قبول ایتمک	قبول ایدر	قبول ایتدی	پذیرفتن	پذیرد	پذیرفت
تربیه	یربی	ربی	بسلمک	بسلر	بسلدی	پروردن	پرورد	پرورد
خلقاً و خلقه	یخلق	خلق	یراتمق	یرادر	یراتدی	آفریدن	آفریندر	آفرید
تلویشاً	یاوٹ	لوٹ	بولاشدرمق	بولاشدر	بولاشدردی	الودن	آلاید	آلود
نسجاً	ینسج	نسج	طوقومق	طوقور	طوقودی	بافتن	بافد	بافت
سوالاً	یسال	سال	صورمق	صورار	صوردی	پرسیدن	پرسد	پرسید
طیراً و طیراً	یطیر	طار	اوچمق	اوچار	اوچدی	پریدن	پرد	پرید
قطعاً	یقطع	قطع	کسمک	کسر	کسدی	بریدن	برد	برید
طناً	یطن	طن	طن ایتمک	طن ایدر	طن ایتدی	پنداشتن	پندارد	پنداشت
بردا	یرد	برد	اوشومک	اوشور	اوشدی	چاییدن	چاید	چایید
نوما	ینام	نام	اویومق	اویور	اویودی	خوابیدن	خوابد	خوابید
اکلاً	یاکل	اکل	یمک	یر	یدی	خوردن	خورد	خورد

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
برد	برد	بردن	کوئوردی	کوئورر	کوئورمک	جلب	يجلبُ	جلباً
بود	بود	بودن	اولدی	اولور	اولق	احضر	يحصِرُ	احضاراً
ترسید	ترسد	ترسیدن	قورقدی	قورقار	قورقمق	کان	يكونُ	کیا نلو کونا
						خاف	يخافُ	خوفاً
						اتخوف	يتخوفُ	تخوفاً
جست	جوید	جستن	آرادی	آرار	آرامق	فحص	يفحصُ	فحصاً
						افتش	يفتشُ	تفتیشاً
خواست	خواهد	خواستن	استدی	استر	استمک	اراد	يريدُ	ارادةً
بست	بندد	بستن	باغلدی	باغلر	باغلمق	اطلب	يطلبُ	طلباً
پوشید	پوشد	پوشیدن	کیدى واورتدی	اورتر	کیمک واورتمک	ربط	يربطُ	ربطاً
						لبس	يلبسُ	لبساً
						اتغطى	يتغطى	تغطياً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
توانست	تواند	توانستن	قادر اولدی	قادر اولور	قادر اولف	اقتدر	یقتر	اقتدار
جنبید	جنبد	جنبیدن	قملدادی	قملدار	قملدامق	حرک	یحرك	تحرک
خواند	خواند	خواندن	او قودی	او قور	او قومق	قرأ	یقرأ	قراءة
داد	دهد	دادن	ویردی	ویرر	ویرمک	عطی	یعطی	اعطاء و عطاء
پسندید	پسندد	پسندیدن	بکندی	بکنور	بکنمک	استحسن	یتسحسن	استحسانا
بوسید	بوسد	بوسیدن	اویدی	اویر	او پمک	الثم	یلثم	لثماً
خرامید	خرامد	خرامیدن	مالندی	مالنیور	مالنمق	باس	یبوس	بوساً
داشت	دارد	داشتن	طوتدی	طوتار	طوتنق	قبل	یقبل	تقبیلاً
دانست	داند	دانستن	بلدی	بلور	بلمک	تخرط	یتخرط	تخرطاً
						مسک	یمسک	مسکاً
						عرف	یعرف	معرفة

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
دید	دید	دیدن	ظاهر اولدی	ظاهر اولور	ظاهر اولق	ظہیر	یظہیر	ظہیرا
رفت	روید	رفتن	سپوردی	سپورر	سپورمک	کنس	یکنس	کنسأ وکنا
رنجید	رنجد	رنجیدن	اینجندی	اینجیور	اینجمنک	تاآذی	یتاآذی	تاآذیا
درید	درد	دریدن	یرتدی	یرتار	یرتمق	شق	یشق	شقا
دوید	دود	دویدن	قوشدی	قوشار	قوشمق	رکض	یرکض	رکضأ
راند	راند	رندن	سوردی	سورر	سورمک	حف	یحف	حفا
رست	روید	رستن	بتدی	بتر	بتمک	نبت	ینبت	نبتأ
ریخت	ریزد	ریختن	دوکدی	دوکر	دوکمک	کب	یکب	کبأ
ساخت	سازد	ساختن	یاپدی	یاپار	یاپمق	سکب	یسکب	سکبأ
						عمل	يعمل	عملا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
دریافت	دریابد	دریافتن	اکلدی	اکلر	اکلنمق	فهم	تفهم	فهماً تفهماً
دوخت	دوزد	دوختن	دیکدی	دیگر	دیکمک	خیط	یغیط	خیاطة
رسید	رسد	رسیدن	ایرشدی	ایریشور	ایرشمک	وصل	یصل	وصولاً
رفت	رود	رفتن	کیتدی	کیدر	کیتمک	ذهب	یذهب	ذهاباً
ستود	ستاید	ستودن	مدح ایتدی	مدح ایدر	مدح ایتمک	مدح	یمدح	مدحاً
دزدید	دزدد	دزدیدن	چالدی	چالار	چالمق	سرق	یسرق	سرقه
دید	بیند	دیدن	کوردی	کورر	کورمک	نظر	ینظر	نظراً
ربود	رباید	ربودن	قاپدی	قاپار	قاپمک	اختلس	یختلس	اختلاصاً
رمید	رمد	رمیدن	اورکدی	اورکر	اورکمک	تنفر	یتنفر	تنفراً
زد	زند	زدن	اوردی	اورر	اورمک	ضرب	یضرب	ضرباً
سوخت	سوزد	سوختن	یانندی و یاقدی	ینار و یاقار	یانمق و یاقمق	حرق	یحرق	حرقاً
						احترق	یحترق	احتراقاً

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
سوکندهور ^د	سوکندهور ^د	سوکندهور ^{دن}	یمین ایتدی	یمین ایدر	یمین ایتمک	حلف قسم ^ی	یحلف ^ی	حلفاً قسماً
شد	شود	شدن	اولدی	اولور	اولمق	صار	یصیر	صیرورۃ
شمرد	شمارد	شمردن	صایدی	صایار	صایمق	قذ	یقد	عدا
فرمود	فرماید	فرمودن	بیوردی	بیورر	بیورمق	امر	یامر	امراً
کذاشت	کذارد	کذاشتن	براقدی	براقور	براقمق	ترک	یترک	ترکاً
سیرشد	سیرشود	سیرشدن	طویدی	طویار	طویمق	شبع	یشبع	شبعاً
شست	شوید	شستن	بیقادی	بیقار	بیقامق	غسل	یغسل	غسلأ
فریفت	فربید	فریفتن	آلدادی	آلدار	آلداتمق	غش	یغش	غشاً
کاست	کاهد	کاستن	اکسلدی	اکسلور	اکسلمک	نقص	ینقص	نقصاً
کداخت	کدازد	کداختن	اریدی	اریر	اریمک	ذاب	یذوب	ذواباً و ذوباً
شکست	شکند	شکستن	قیردی	قیرار	قیرمق	کسر	یکسر	کسراً
فرسود	فرساید	فرسودن	اسکیدی	اسکیر	اسکیمک	عق	یعق	عاقه

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
فهمید	فهمد	فهمیدن	اکلدی	اکلر	اکلمق	فهم	یفهم	فهمأ
کاشت	کارد	کاشتن	اکین اکدی	اکین اکر	اکین اکمک	زرع	یزرع	زرعأ وزراعة
گذشت	گذرد	گذشتن	کچدی	کچر	کچمک	مر	یمر	مردأ
شتافت	شتابد	شتافتن	عجلاه ایتدی	عجلاه ایدر	عجلاه ایتمک	عجل	یعجل	عجلة
شناخت	شناسد	شناختن	اکلادی	اکلار	اکلامق	عرف	یعرف	معرفة
فرستاد	فرستد	فرستادن	کوندردی	کونددر	کوندرمک	ارسل	یرسل	ارسالأ
فشرد	فشارد	فشردن	صقدی	صیقار	صقمق	ابعث	یبعث	ابعاثأ
کشت	کشد	کشتن	اولدردی	اولدر	اولدرمک	زرک عصر	یزرک	زرکأ عصرا
کردید	کردد	کردیدن	دوندی	دونر	دونمک	قتل	یقتل	قتلا
کریخت	کریزد	کریختن	قاچدی	قاچار	قاچمق	عاد	یعود	عودة
کشاد	کشاید	کشادن	آچدی	آچار	آچمق	هرب	یرب	هربأ فرارأ
						فتح	یفتح	فتحا

ف			ت			ع		
ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر	ماضی	مضارع	مصدر
لرزید	لرزد	لرزیدن	دتردی	دتر	دترمک	رجف	یرجف	رجفا
ماند	ماند	ماندن	قالدی	قالور	قالق	بقي	یبقی	بقا و بقا
نشست	نشیند	نشستن	اوطوردی	اوطور	اوطورمق	قعد	یتعد	قعودا
نهاد	نهد	نهادن	قویدی	قور	قورمق	جلس	یجلس	جلوسا
کزید	کزد	کزیدن	اصردی	اصرر	اصرمق	عص	یعص	وضعا
کشید	کشد	کشیدن	چکدی	چکر	چکمک	شد مد	یشد یمد	شدا مد
لغزید	لغزد	لغزیدن	سورچدی	سورچر	سورچمک	اسحب	یسحب	سحبا
مکید	مکد	مکیدن	امدی	امر	اممک	تعص	یتعص	تعصا
نمود	نماید	نمودن	کوستردی	کوسترر	کوسترمک	مص	یمص	مصا
کند	کند	کندن	قازدی	قازار	قازمق	ارآ	یوری	ارآیه وریا
						حفر	یحفر	حفرا

ع			ت			ف		
مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی	مصدر	مضارع	ماضی
سعیاً	یسعی	سعی	چالشفق	چالشور	چالشدی	کوشیدن	گوشد	کوشید
کتاباً	یکتب	کتب	یازمق	یازار	یازدی	نوشتن	نویسد	نوشت
هباً	یهب	هب	اسمک	اسر	اسدی	وزیدن	وزد	وزید
نفخاً	ینفخ	نفخ	دوشمک	دوشر	دوشدی	کستردن	کسترد	کسترد
فرشاً	یفرش	فرش	سورمک	سورر	سوردی	مالیدن	مالد	مالید
مسحاً	یمسح	مسح	اکلمک	اکلر	اکلدی	نالیدن	نالد	نالید
منیناً	یعن	عن	ایچمک	ایچر	ایچدی	نوشیدن	نوشد	نوشید
شرباً	یشرب	شرب	قورقمق	قورقار	قورقدی	هراسیدن	هراسد	هراسید
ارتعاباً	یرتعب	ارتعب	بولق	بولور	بولدی	یافتن	یابد	یافت
وجوداً	یجد	وجد						

تمت

51

